

**Національна академія аграрних наук України
Інститут зрошуваного землеробства**

На правах рукопису

Балашова Галина Станіславівна

УДК 631.53.01:635.21(477.72)

**НАУКОВІ ОСНОВИ НАСІННИЦТВА КАРТОПЛІ НА ПІВДНІ
УКРАЇНИ**

**Дисертація
на здобуття наукового ступеня
доктора сільськогосподарських наук**

06.01.05 – селекція і насінництво

Науковий консультант:

**Лавриненко Юрій Олександрович,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН**

Херсон - 2016

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ З НАСІННИЦТВА КАРТОПЛІ.....	16
1.1. Вірусологічне виродження картоплі.....	16
1.2. Роль сорту в боротьбі з виродженням картоплі.....	21
1.3. Отримання оздоровленого вихідного матеріалу картоплі <i>in vitro</i> з використанням біотехнологічних методів.....	27
1.4. Насінництво картоплі.....	40
1.5. Двоврожайна культура при насінництві картоплі в умовах півдня України.....	48
1.6. Технологія отримання насінневого матеріалу картоплі в первинних ланках насінництва.....	51
Висновки до розділу 1.....	60
РОЗДІЛ 2 ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА ТА ГРУНТОВО- КЛІМАТИЧНІ УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	63
2.1. Вихідний матеріал та методика проведення досліджень.....	63
2.2. Агрокліматичні умови проведення досліджень.....	64
РОЗДІЛ 3 ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ФАКТОРІВ КУЛЬТИВУВАННЯ НА МІКРОКЛОНАЛЬНЕ РОЗМНОЖЕННЯ ОЗДОРОВЛЕНОГО В КУЛЬТУРІ МЕРИСТЕМ <i>IN VITRO</i> ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ	74
3.1. Продуктивність рослин картоплі в культурі <i>in vitro</i> залежно від співвідношення денних та нічних температур за різного фотоперіоду.....	74
3.2. Бульбоутворення картоплі <i>in vitro</i> при різній інтенсивності освітлення та температурі культивування	80
3.3. Інтенсивність бульбоутворення картоплі в культурі <i>in vitro</i> залежно від тривалості фотоперіоду, температури, рівня азотного живлення та строку заміни живильного середовища.....	89

3.4. Продуктивність рослин картоплі в культурі <i>in vitro</i> за різної кислотності живильного середовища та фоторежиму культивування.....	99
Висновки до розділу 3.....	106
РОЗДІЛ 4 ВПЛИВ ГОРМОНАЛЬНИХ ФАКТОРІВ КУЛЬТИВУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ОЗДОРОВЛЕНОГО В КУЛЬТУРІ МЕРИСТЕМ <i>IN VITRO</i> ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ	
4.1. Залежність бульбоутворення картоплі в культурі стонів <i>in vitro</i> від концентрації цукрів та фітогормонів в живильному середовищі...	109
4.2. Інтенсивність бульбоутворення картоплі різних груп стиглості в культурі <i>in vitro</i> залежно від концентрації регулятора росту, температурного режиму та розміру пробірок.....	115
4.3. Продуктивність рослин картоплі <i>in vitro</i> за різної концентрації Ріверму, інтенсивності освітлення та фотоперіоду	126
4.4. Вплив температури, фотоперіоду та концентрації натрію молібденовокислого на формування мікробульб картоплі в культурі <i>in vitro</i>	135
Висновки до розділу 4.....	146
РОЗДІЛ 5 НАСІННИЦТВО КАРТОПЛІ ВИЩИХ КАТЕГОРІЙ НА ОСНОВІ ОЗДОРОВЛЕНОГО БІОТЕХНОЛОГІЧНИМИ МЕТОДАМИ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА ДВОВРОЖАЙНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ.....	
5.1. Трирічна схема вирощування еліти картоплі.....	149
5.2. Удосконалена схема насінницького процесу відтворення еліти картоплі.....	164
5.3. Ефективність різних схем відтворення еліти картоплі.....	171
5.4. Порівняльна оцінка продуктивності власної та завезеної еліти картоплі при репродукуванні насінневого матеріалу за двоврожайної культури.....	179
5.5. Регіональна система насінництва картоплі вищих категорій на	

основі використання методів біотехнології та двоврожайної культури	186
Висновки до розділу 5.....	191
РОЗДІЛ 6 ВІДТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ, ОЗДОРОВЛЕНОГО В КУЛЬТУРІ МЕРИСТЕМ <i>IN VITRO</i> , В ПЕРВИННИХ ЛАНКАХ НАСІННИЦЬКОГО ПРОЦЕСУ.....	194
6.1. Способи ефективного виведення свіжозібраних мікробульб <i>in vitro</i> зі стану фізіологічного спокою.....	195
6.2. Продуктивність мікробульб картоплі <i>in vitro</i> при вирощуванні у весняній посадці залежно від глибини та густоти садіння.....	200
6.3. Продуктивність мікробульб картоплі <i>in vitro</i> при вирощуванні у весняній посадці залежно від технологічних прийомів.....	207
6.4. Вплив обробки мікробульб картоплі <i>in vitro</i> біостимуляторами на їх продуктивність.....	213
6.5. Польова схожість та продуктивність мікробульб картоплі <i>in vitro</i> у весняній посадці за різних способів поливу, строків садіння та фізіологічного стану насінневого матеріалу.....	217
6.6. Прийоми отримання максимальної польової схожості та продуктивності насінневого матеріалу картоплі при вирощуванні у двоврожайній культурі.....	226
Висновки до розділу 6.....	239
РОЗДІЛ 7 СОРТИ КАРТОПЛІ, ПРИДАТНІ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ ДВОВРОЖАЙНОЮ КУЛЬТУРОЮ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ.....	243
7.1. Реакція сортів картоплі різних груп стиглості на метеоумови вегетаційного періоду.....	245
7.2. Насіннева продуктивність сортів картоплі різних груп стиглості за весняного садіння.....	249
7.3. Насіннева продуктивність сортів картоплі різних груп стиглості за літнього садіння свіжозібраними бульбами.....	252
Висновки до розділу 7.....	267

ВИСНОВКИ.....	268
ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА.....	274
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	276
ДОДАТКИ.....	323

ВСТУП

Однією з основних умов ефективного ведення картоплярства є створення науково-обґрунтованої системи насінництва, оскільки без високоякісного садивного матеріалу практично не можливо одержувати стабільні врожаї товарної продукції. Погодно-кліматичні умови півдня України прискорюють процес виродження картоплі [326], не дозволяють одержувати якісний насіннєвий матеріал традиційним шляхом клонового

добору з наступним розмноженням відібраного матеріалу при весняних посадках методом «накладення» (садіння з весни у весну). Втрата продуктивних і якісних показників матеріалу, що репродукується, відбувається вже в процесі насінництва [76, 77, 96]. Умови регіону потребують інших підходів до вирішення проблеми створення власного насінневого матеріалу високої якості.

Насамперед – це необхідність використання оздоровленого вихідного матеріалу, тобто вільного, або значною мірою вільного, від вірусної інфекції [165, 255, 371, 399]. Друга передумова – збереження здорового стану рослин у процесі наступного розмноження; третя – максимально можливе скорочення періоду репродукування вихідного матеріалу до еліти. Останні дві проблеми на півдні України вирішуються шляхом розмноження матеріалу в двоврожайній культурі [71, 273].

Для створення вихідного оздоровленого матеріалу використовуються біотехнологічні методи, термотерапії та культури меристемної тканини [165, 255, 371, 399]. Одержані з апікальної меристеми рослини відзначаються підвищеними показниками продуктивності та якості і значною мірою звільнені від вірусної та іншої інфекції [300, 319]. Незважаючи на невирішеність багатьох проблем у безвірусному насінництві картоплі та протилежність поглядів теоретиків та практиків, широкомасштабне оздоровлення садивного матеріалу від вірусних хвороб тим чи іншим методом залишається першочерговим завданням первинного насінництва, враховуючи, що на сьогодні немає альтернативного шляху отримання високоякісного насінневого матеріалу картоплі. Незважаючи на широке використання та високу ефективність біотехнологічних методів для оздоровлення сортів картоплі та отримання оздоровленого вихідного матеріалу в багатьох країнах, причини вивільнення рослин від вірусної інфекції не до кінця вивчені.

Актуальність теми. До кінця 80-х років XX сторіччя на півдні України не займались власним насінництвом картоплі. Забезпечення

товаровиробників регіону насіннєвим матеріалом відбувалось, в основному, шляхом його завезення з районів з сприятливими умовами вегетації – західного регіону та Полісся [67, 71, 370]. Тому, важливою умовою підвищення ефективності галузі картоплярства на півдні України є: створення власної системи насінництва, в першу чергу – розробка схеми відтворення еліти для умов регіону, якої на півдні взагалі не існувало; створення та введення у практику сільськогосподарського виробництва високопродуктивних конкурентоспроможних сортів з високою адаптацією до ґрунтово-кліматичних умов півдня та вирощування двоврожайною культурою; використання при відтворенні насіннєвої картоплі вищих категорій унікального поєднання біотехнологічних методів оздоровлення вихідного матеріалу (термо- і хемотерапії, апікальної меристеми) та методу двоврожайної культури при подальшому його польовому репродукуванні. Вирішенню цих актуальних проблем з розроблення наукових основ насінництва та відтворення насіннєвого матеріалу картоплі високих категорій безпосередньо в регіоні півдня України присвячена дисертаційна робота.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в лабораторії біотехнології картоплі Інституту зрошуваного землеробства НААН. Дослідження проводились протягом 1991-2014 рр. згідно завдань ПНД «Картоплярство»:

«Удосконалити технологію вирощування картоплі на півдні України в умовах зрошення з метою забезпечення населення своєю продукцією протягом року», № державної реєстрації UAG1001270P, 1991-1995 рр.;

«Розробити систему насінництва картоплі на основі біотехнологічних методів одержання вихідного безвірусного матеріалу; удосконалити технологію вирощування продовольчої і насіннєвої картоплі для умов півдня на зрошенні», № державної реєстрації 13.0197U015755, 1996-2000 рр.;

«Створити вихідний селекційний та біотехнологічний матеріал картоплі, придатний до розмноження в двоврожайній культурі» та

«Виробити оригінальний насіннєвий матеріал картоплі, одержаний на основі оздоровлених вихідних мікро- та мінібульб, визначити схеми відтворення еліти», № державної реєстрації 0104U002808, 0104U002807, 2001-2005 рр.;

«Оцінити та виділити селекційний матеріал та сорти картоплі адаптовані до умов півдня України та придатні до вирощування в двоврожайній культурі», № державної реєстрації 0106U006124; «Визначити схему відтворення еліти картоплі в південному регіоні України», № державної реєстрації 0106U006126, 2006-2010 рр.;

«Встановити ефективні прийоми оцінки селекційного матеріалу і сортів картоплі до умов півдня України та вирощування двоврожайною культурою», № державної реєстрації 0111U002679; «Науково обґрунтувати та розробити заходи оптимізації процесу відтворення оригінального та елітного насіння картоплі на основі оздоровленого матеріалу за двоврожайної культури в умовах зрошення на півдні України», № державної реєстрації 0111U002694, 2011-2013 рр.;

«Розробити сучасні підходи ефективного ведення насінництва з використанням методів біотехнології та оптимізувати технологію вирощування насіннєвої і продовольчої картоплі за двоврожайної культури в умовах зрошення Степу України», № державної реєстрації 0114U000034, 2014-2015 рр.

Мета і завдання досліджень. Обґрунтувати та розробити основи насінництва картоплі для умов зрошення півдня України шляхом створення вихідного матеріалу, отриманого поєднанням біотехнологічних методів оздоровлення та методу двоврожайної культури при подальшому його польовому репродукуванні.

Для досягнення поставленої мети вирішували наступні завдання:

- визначити прийоми підвищення індукції бульбоутворення для одержання максимального коефіцієнту розмноження оздоровлених рослин *in vitro* при економному використанні матеріальних ресурсів;

- створити моделі кореляційно-регресійної залежності індукції бульбоутворення рослин картоплі в культурі *in vitro* під впливом різних факторів;

- розробити оптимальну схему відтворення еліти картоплі для південного регіону України з використанням методів біотехнології та двоврожайної культури;

- розробити скорочену схему насінницького процесу відтворення еліти картоплі для зведення до мінімуму ризику повторного інфікування вірусними, грибними та бактеріальними хворобами;

- провести порівняльну оцінку продуктивності сортів власної та завезеної еліти картоплі при репродукуванні насіннєвого матеріалу у двоврожайній культурі;

- встановити оптимальні фактори впливу на продукційний процес картоплі при зрошенні, які дозволять зменшити тиск екологічного виродження на рослини і зберегти насіннєвий матеріал у здоровому стані;

- оптимізувати технологічний процес відтворення насіннєвого матеріалу картоплі в первинних ланках насінництва з метою підвищення коефіцієнту розмноження оздоровленого вихідного матеріалу;

- визначити реакцію сортів картоплі різних груп стиглості на біотичні та кліматичні фактори вирощування;

- виявити сорти з підвищеним урожайним та адаптивним потенціалом для умов зрошення та придатні для вирощування двоврожайною культурою;

- розробити регіональну систему насінництва картоплі вищих категорій на основі методів біотехнології та двоврожайної культури;

- створити добазовий та базовий насіннєвий матеріал картоплі на основі оздоровлених мікро- та мінібульб;

- провести аналіз економічної ефективності виробництва насіннєвої картоплі вищих категорій в південному регіоні;

- розробити рекомендації з вирощування оздоровленого насіннєвого матеріалу картоплі в умовах зрошення.

Об'єкт досліджень: культура апікальних меристем та органів *in vitro*, насінництво картоплі на півдні України.

Предмет досліджень: система та схеми насінництва картоплі, біотехнологічний метод оздоровлення вихідного матеріалу від вірусних, грибних та бактеріальних хвороб, метод двоврожайної культури, технологічний процес відтворення насіннєвого матеріалу картоплі в первинних ланках насінництва.

Методи досліджень: лабораторний, польовий, математично-статистичний, розрахунково-порівняльний, абстрактно-логічний та системного аналізу. В процесі створення вихідного матеріалу були використані біотехнологічні методи оздоровлення (термо- і хемотерапія, апікальна меристема).

Наукова новизна одержаних результатів:

Вперше проведено комплексне дослідження особливостей клонального мікророзмноження і оздоровлення насіннєвого матеріалу картоплі із застосування різних методичних прийомів – культури апікальних меристем та органів *in vitro*, термо- та хемотерапії.

Розроблено математичні моделі кореляційно-регресійної залежності індукції бульбоутворення рослин картоплі в культурі *in vitro* під впливом різних факторів.

Вперше для умов півдня України розроблено трирічну, яка увійшла до "Положення про насінництво картоплі" та скорочену півторарічну схеми відтворення еліти картоплі з використанням методів біотехнології та двоврожайної культури (деклараційний патент України на винахід № 39772 А від 02.03.2001р.).

Доведено, що «південна» еліта та отриманий від неї насіннєвий матеріал картоплі I-VI репродукцій не поступається за продуктивними та насіннєвими якостями відповідній категорії матеріалу, одержаного в регіонах зі сприятливими умовами для вирощування картоплі.

Подальший розвиток знайшли способи вирощування картоплі у двоврожайній культурі для подовження на 2-3 роки і більше, залежно від сорту, строку використання насіннєвого матеріалу до наступного сортооновлення порівняно з рекомендованим щорічним.

З'ясовано реакцію селекційного матеріалу та сортів картоплі на кліматичні фактори вирощування та визначено кращі за продуктивністю, показниками якості та адаптивним потенціалом для введення в селекційний процес з метою створення нових сортів картоплі, придатних до вирощування двоврожайною культурою при зрошенні.

Визначено оптимальні фактори впливу, які дозволять зменшити тиск екологічного виродження на рослини картоплі в умовах півдня України на зрошенні, підвищити економічну ефективність та конкурентоспроможність галузі картоплярства, завдяки більш збалансованому використанню агротехнічних факторів продуктивності (деклараційні патенти України на винахід № 69904 А від 15.09.2004 р., № 16695 від 15.08.2006 р.).

Одержано 7 патентів на винаходи та 2 сорти картоплі у співавторстві з Інститутом картоплярства НААН передано до Державного сортовипробування (заявки № 14088017 та № 14088015 від 18.12.2014 р.).

Практичне значення одержаних результатів. Розроблено систему насінництва картоплі для півдня України, впровадження якої дозволить в значній мірі забезпечити виробника продовольчої продукції якісним насіннєвим матеріалом та відмовитись від значних перевезень продукції з інших регіонів, тобто зробити галузь картоплярства на півдні України більш автономною і економічно прибутковою.

Розроблена схема відтворення еліти картоплі затверджена рішенням Координаційно-методичної ради Наукового центру з проблем картоплярства (протокол №1 від 13.09.1997 р.) та увійшла до "Положення про насінництво картоплі" з наданням права на відтворення еліти Інституту зрошуваного землеробства НААН.

Результати конкурсної-екологічної випробувальності та випробувальності на двоврожайність селекційного матеріалу та сортів картоплі щорічно використовуються Інститутом картоплярства НААН в селекційному процесі для створення нових сортів картоплі, придатних до вирощування двоврожайною культурою в умовах зрошення на півдні України (довідка про впровадження Інституту картоплярства НААН № 189 від 1.09.2015 р.).

Створено та передано до Державного сортовипробування нові сорти картоплі з підвищеною адаптивною здатністю до умов півдня України Дума та Радомисль (у співавторстві з Інститутом картоплярства НААН, заявки № 14088017 та № 14088015).

На основі нових біотехнологічних методів отримання, мікроклонального розмноження (патент України на корисну модель № 93460 від 10.10.2014 р.) і відтворення оздоровленого насіннєвого матеріалу в первинних ланках насінництва (патенти України на корисну модель № 93088 від 25.09.2014 р., № 92762 від 10.09.2014 р.) та розробленої три- та півторарічної схеми відтворення еліти (патент України на винахід № 39772 А від 15.06.2001 р.) в Інституті зрошувального землеробства НААН щорічно виробляється 30-70 тис. мікробульб *in vitro*, що забезпечує отримання від 100 до 500 т добазового та базового насіння картоплі високої якості (довідка про впровадження Інституту зрошувального землеробства НААН № 720 від 02.09.2015 р.).

Науково обґрунтовані рекомендації використовуються в навчальному процесі ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» МОН України (довідка про впровадження ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» № 66-05 від 02.09.2015 р.).

Результати досліджень широко використовуються в біотехнологічних лабораторіях, насінницьких господарствах з метою отримання високоякісного насіннєвого матеріалу картоплі високих категорій для сортооновлення та сортозаміни в умовах зрошення на півдні України, а також підвищення врожайності на товарних площах. Урожайність бульб в

весняному садінні при ранньому збиранні та в літніх посадках становить 18-20 т/га, а при збиранні в біологічній стиглості – 35-40 т/га. Впровадження розробок дозволило забезпечити товаровиробників регіону високоякісним садивним матеріалом картоплі (довідка про впровадження Департаменту агропромислового розвитку Херсонської обласної державної адміністрації № 7-596/0/44-15/0809 від 02.09.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертантом особисто або за його безпосередньою участю проведено планування й обґрунтування напрямків досліджень, а також виконано польові і лабораторні дослідження. Автором особисто проведено інформаційний пошук, теоретичне обґрунтування та аналіз наукової інформації, математичну обробку і узагальнення експериментальних результатів, сформульовані основні положення дисертаційної роботи, висновки та рекомендації виробництву, підготовлені до друку наукові статті, автореферат та дисертація. Частка авторства у створенні сортів 5%, у винаходах 50-90%. В дисертацію включені також сумісні дослідження з науковими співробітниками, результати яких оприлюднені в спільних публікаціях (40-90% авторства).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та наукові результати досліджень доповідались та обговорювались на засіданнях Вченої ради Інституту зрошуваного землеробства НААН (1991-2014 рр.); координаційно-методичних нарадах Інституту картоплярства НААН (Немішаєве, 1991-2014 рр.); Міжнародному інноваційному форумі держав СНД (Київ, 27-30.09.2011); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стан та перспективи виробництва сільськогосподарської продукції на зрошуваних землях» (Херсон, 14-16.06.2012); Міжнародній науково-практичній конференції «Наукове забезпечення та інноваційний розвиток картоплярства в Україні» (Немішаєве, 3.07.2012); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Адаптація землеробства до змін клімату – шлях підвищення ефективності функціонування сільського господарства» (Херсон, 15.01.2013); Всеукраїнській науково-практичній конференції

«Генетичні ресурси для селекції високопродуктивних сортів картоплі з добрими смаковими якостями. Методологія дегустації вітчизняних і зарубіжних сортів» (Житомир, 2013); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Практичні і теоретичні аспекти сучасного овочівництва» (Крути, 2014); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Перспективи розширення площ зрошувального землеробства і забезпечення їх ефективного використання в південних областях України» (Одеса, 2014); науково-практичній конференції «Краплинне зрошення як основна складова інтенсивних агротехнологій ХХІ століття» (Київ, 2014); науково-практичній конференції присвяченої Всесвітньому дню води (Київ, 20.03.2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання ведення землеробства в умовах змін клімату» (Херсон, 24.04.2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Борьба с засухой и урожай», присвяченої 120-річчю з дня народження К. Г. Шульмейстера (Волгоград, 15.05.2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові засади ефективного ведення степового землеробства в умовах змін клімату» (Херсон, 28-29.05.2015); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інноваційні розробки – підвищенню ефективності роботи агропромислового комплексу» (Херсон, 2015).

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 72 наукові праці, у т.ч.: 23 статті в наукових фахових виданнях; 8 статей у закордонних журналах та у виданнях, що індексуються в Міжнародній наукометричній базі РІНЦ; 26 – статті в інших виданнях, матеріали конференцій, брошура; 7 наукових рекомендацій та 1 методика; одержано 7 патентів.

Автор дисертаційної роботи висловлює щиру подяку за допомогу в організації та проведенні досліджень, надання цінних порад та консультацій науковому консультанту член-кореспонденту Національної академії аграрних наук, доктору с.-г. наук, професору Лавриненко Юрію Олександровичу, кандидату с.-г. наук Бугаєвій Ізабеллі Павлівні, провідному науковому співробітнику, кандидату с.-г. наук Черниченко Ігорю Івановичу, старшому

науковому співробітнику Черниченко Олені Олександрівні, науковому співробітнику Котовій Олені Іванівні, Підкопай Інні Іванівні.

Особливу подяку автор висловлює відомому вченому-селекціонеру в галузі картоплярства доктору с.-г. наук, професору, заслуженому працівнику сільського господарства України

Осипчуку Андрію Антоновичу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Абрашина О. Г.** Вирощування ранньої та насіннєвої картоплі за умов зрошення на півдні України / О. Г. Абрашина, А. А. Ахтырченко // Високі врожаї картоплі на великих площах : зб. наук. праць : – К., 1971. – С. 91-95.
2. **Авдеенко А. П.** Влияние орошения на тепловой и воздушный режим дерново-подзолистых суглинистых почв северо-восточной части БССР и на урожай картофеля / А. П. Авдеенко, И. Б. Ревут // Теоретические вопросы обработки почвы. – 1972. – № 3. – С. 216-276.
3. **Агробактериальная** трансформация сортов картофеля украинской селекции CRY-генами, обеспечивающими устойчивость к насекомым- вредителям / В. Н. Жук, Т. Н. Олийнык, А. И. Емец [и др.] // Картофелеводство : сб. науч. тр. – Минск, 2008. – Т. 14. – С. 67-73.
4. **Адамов И. И.** Резка посадочных клубней и урожай картофеля / И. И. Адамов, В. Г. Жарская // Картофелеводство : межвед. тем. сб. – Минск, 1982. – Вып. 5. – С. 57-67.
5. **Альсмик П. И.** Селекция картофеля в Белоруссии / П. И. Альсмик. – Минск, 1979. – 127 с.
6. **Амбросов А. Л.** Вирусные болезни картофеля и меры борьбы с ними / А. Л. Амбросов. – Минск, 1975. – 208 с.
7. **Андрушко О. М.** Ефективність різнобульбових клонів при відтворенні оригінального насіннєвого матеріалу картоплі в умовах Західного Лісостепу України / О. М. Андрушко, Я. Б. Демкович, М. О. Андрушко // Картоплярство. – К., 2012. – Вип. 41. – С. 96-102.
8. **Андрюшина Н. А.** Возделывание картофеля при орошении / Н. А. Андрюшина, А. А. Жемойц, Ю. В. Клюквина – М., 1975. – 88 с.

9. **Анисимов Б. В.** Выращивание тепличных клубней картофеля и их полевое испытание в условиях Брянской области / Б. В. Анисимов, А. Н. Баранов, А. Ф. Меньков // Биотехнология в картофелеводстве: Науч. тр. НИИКХ. – М., 1991.
10. **Анищенко П.** Картофель при орошении / П. Анищенко, Н. Роменская // Картофель и овощи. – 1971. – № 7. – С. 9-10.
11. **Асенов Р.** Относителна скорост на вирусната инфекция при сортоподражание на картофи по метода на клоновата селекция / Р. Асенов // Растен. науки. – 1989. 326, 6. – С. 71-81.
12. **Ахтырченко А. А.** Два урожая картофеля в год / А. А. Ахтырченко // Орошаемое земледелие. – Херсон, 1967. – С. 100-102.
13. **Балашев Н. Н.** Выращивание картофеля и овощей в условиях орошения / Н. Н. Балашев. – М., 1976. – 304 с.
14. **Балашова Г. С.** Вирощування насіннєвої картоплі в двоврожайній культурі на півдні України / Г. С. Балашова // Стан та перспективи виробництва сільськогосподарської продукції на зрошуваних землях : всеукр. наук.-практ. конф., 14-16 черв. 2012 р. : тези доп. – Херсон, 2012. – С. 47-48.
15. **Балашова Г. С.** Влияние температуры, фотопериода и концентрации микросолей в питательной среде на продуктивность картофеля в культуре *in vitro* / Г. С. Балашова // Молодой ученый. – Казань, 2015. – № 14. – С. 675-678.
16. **Балашова Г. С.** Двухурожайная культура картофеля – весенняя посадка / Г. С. Балашова, И. И. Черниченко, Е. А. Черниченко // Пропозиція. – К., 2009. – Вип. 3. – С. 68-70.
17. **Балашова Г. С.** Ефективність різних схем відтворення еліти картоплі в умовах зрошення на півдні України /

Г. С. Балашова, I. I. Черниченко, О. О. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2011. – Вип. 55. – С.130-135.

18. **Балашова Г. С.** Картопля в умовах зрошення / Г. С. Балашова, I. I. Черниченко, О. О. Черниченко // Аграрний тиждень. – 2015. – № 3 (294). – С. 41.

19. **Балашова Г. С.** Картоплярство на півдні України – літнє садіння / Г. С. Балашова, I. I. Черниченко, О. О. Черниченко // Овощеводство. – К., 2008. – № 6. – С. 36-39.

20. **Балашова Г. С.** Насінництво картоплі за двоврожайної культури в умовах Степу України / Г. С. Балашова // Картоплярство. – К., 2012. – № 41. – С. 64-69.

21. **Балашова Г. С.** Насінництво картоплі на півдні України з використанням двоврожайної культури / Г. С. Балашова, А. О. Кузьмич // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2012. – № 4. – С. 183-189.

22. **Балашова Г. С.** Проблеми насінництва картоплі на півдні України в умовах зрошення / Г. С. Балашова // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2010. – Вип. 54. – С. 187-190.

23. **Балашова Г. С.** Продуктивність мікробульб картоплі залежно від глибини та густоти садіння при вирощуванні в умовах зрошення на півдні України / Г. С. Балашова // Актуальні питання ведення землеробства в умовах змін клімату : міжнарод. наук.-практ. конф., 24 квіт. 2015 р. : тези доп. – Херсон, 2015. – С. 9-11.

24. **Балашова Г. С.** Продуктивність мікробульб різного фізіологічного віку залежно від способу поливу та строку садіння в умовах Південного Степу / Г. С. Балашова // наук.-практ. конф., присвяч. Всесвітньому дню води, 20 березня 2015 р. : тези доп. – К., 2015. – С. 36-38.

25. **Балашова Г. С.** Продуктивность картофеля в культуре *in vitro* в зависимости от состава питательной среды и

физических факторов культивирования / Г. С. Балашова // Молодой ученый. – Казань, 2015. – № 12. – С. 540-542.

26. **Балашова Г. С.** Продуктивность микроклубней картофеля *in vitro* в условиях орошения юга Украины / Г. С. Балашова // Борьба с засухой и урожай : междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 120-летию со дня рожд. К. Г. Шумейстера, 15 мая 2015 г. : матер. конф. – Волгоград, 2015. – С. 197-204.

27. **Балашова Г. С.** Сорти вітчизняної селекції, придатні для вирощування в умовах зрошення на півдні / Г. С. Балашова, І. І. Черниченко, О. О. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2009. – Вип. 52. – С. 196-200.

28. **Балашова Г. С.** Сорти картоплі придатні для вирощування у весняному садінні на півдні України / Г. С. Балашова, І. І. Черниченко, О. О. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2013. – Вип. 59. – С. 170-171.

29. **Балашова Г. С.** Сорти картоплі, адаптовані до умов півдня України / Г. С. Балашова // Наукові засади ефективного ведення степового землеробства в умовах змін клімату : міжнарод. наук.-практ. конф., 28-29 травня 2015 р. : тези доп. – Херсон, 2015. – С. 40-43.

30. **Балашова Г. С.** Стан та перспективи розвитку картоплярства на півдні України / Г. С. Балашова // Перспективи розширення площ зрошувального землеробства і забезпечення їх ефективного використання в південних областях України : всеукр. наук.-практ. конф., 16 жовт. 2014 р. : тези доп. – Херсон, 2014. – С. 53-56.

31. **Балашова Г. С.** Строки садіння мікробульб різного фізіологічного віку у відкритий ґрунт в зоні Степу в умовах зрошення / Г. С. Балашова, І. І. Черниченко, М. І. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2010. – Вип. 53. – С. 319-323.

32. **Балашова Г. С.** Технологія вирощування картоплі за літнього садіння / Г. С. Балашова, І. І. Черниченко, О. О. Черниченко // Посібник українського хлібороба. – Херсон, 2014. – Т. 3. – 90-92 с.
33. **Банадысев С. А.** Семеноводство картофеля : организация, методы, технологии / С. А. Банадысев. – Минск, 2003. – 325 с.
34. **Барковський О. М.** Вплив застосування протруйників і регуляторів росту на врожайність та продовольчу якість картоплі / О. М. Барковський, В. С. Куценко // Картоплярство. – Вип. 30. – К., 2000. – С. 103-108.
35. **Басюк І. А.** Деякі агротехнічні прийоми, що підвищують врожай та якість насіннєвої картоплі в умовах зрошення на дерново-підзолистих ґрунтах Південного Полісся УРСР / І. А. Басюк // Картоплярство: зб. наук. праць. – К., 1972. – С. 12-15.
36. **Безвирусное семеноводство картофеля** / О. С. Мелик-Саркисов, Л. Н. Цоглин, Т. И. Андреев [и др.] // АПК, достижения науки и техники. – М., 1989. – № 9. – С. 28-30.
37. **Безвирусное семеноводство картофеля** : рекомендации. – М., 1990. – 32 с.
38. **Бенюх З. П.** Два урожая картофеля в год / З. П. Бенюх // Книжное издательство. – Днепропетровск, 1964. – С. 4.
39. **Биотехнологические методы получения и оценки оздоровленного картофеля** : методические рекомендации ; подгот. : Л. Н. Трофимец, В. Б. Бойко, Т. В. Зейрук [и др.]. – М., 1988. – 37 с.
40. **Біотехнологія *in vitro*** в отриманні знезараженої насіннєвої картоплі / Ю. О. Лавриненко, Г.С. Балашова, О. О. Котова [та ін.] // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2013. – Вип. 85. – С. 49-54.

41. **Блоцкая Ж. В.** Вироид веретеновидности клубней на посадках картофеля в Беларуси / Ж. В. Блоцкая, Е. Е. Берлинчик, О. Н. Зубкевич // Актуальные вопросы современного картофелеводства : междунар. конф. : тр. конф. – Минск, 1997. – С. 93.
42. **Блоцкая Ж. В.** Вирусные болезни картофеля / Ж. В. Блоцкая. – Минск, 1993. – 166 с.
43. **Блоцкая Ж. В.** Методы селекции картофеля на устойчивость к вирусным болезням / Ж. В. Блоцкая. – Минск, 1984. – 94 с.
44. **Бобрышев Ф. И.** Картофель на Ставрополье / Ф. И. Бобрышев, В. М. Чмулев. – Ставропольское книжное издательство, 1974. – 250 с.
45. **Бойко В. В.** Использование ингибиторов вирусной инфекции при оздоровлении картофеля / В. В. Бойко // Защита картофеля от болезней и вредителей. – М., 1984. – С. 48-51.
46. **Бойко М. С.** Двоврожайна культура картоплі на зрошенні / М. С. Бойко. – Одеса, 1976. – 136 с.
47. **Бойко Н. С.** Выращивание семенного картофеля на Юге / Н. С. Бойко. – Одесса, 1971. – 56 с.
48. **Бойко Н. С.** Изучение сроков летней посадки картофеля свежееубранными клубнями в условиях орошения / Н. С. Бойко // Орошаемое земледелие. – Херсон, 1967. – С. 103-106.
49. **Бойко Н. С.** Индустриальная технология выращивания раннего и семенного картофеля на орошаемых землях юга Украины / Н. С. Бойко. – Николаев, 1980. – 23 с.
50. **Бойко Н. С.** Летняя посадка картофеля свежееубранными клубнями в условиях орошения на юге Украины : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. с.-х. наук / Н. С. Бойко. – Одесса, 1968. – 25 с.

51. **Бойко Н.С.** Индустриальная технология возделывания раннего картофеля на орошаемых землях юга Украины / Н. С. Бойко. – К., 1983. – 9 с.
52. **Бондарева Т. В.** Поливной режим и водопотребление картофеля в условиях юго-востока Центрально-Черноземной полосы / Т. В. Бондарева // Тр. НИИСХ Центрально-Черноземной полосы. – 1973. – №. 10. – С. 138-145.
53. **Бондарчук А. А.** Виродження картоплі та прийоми боротьби з ним / А. А. Бондарчук. – Біла Церква, 2007. – 103 с.
54. **Бондарчук А. А.** Контроль якості насіннєвої картоплі / А. А. Бондарчук, В. Я. Починок // Насінництво. – 2008. – № 3. – С. 23-26.
55. **Бондарчук А. А.** Наукове забезпечення виробництва картоплі в Україні / А. А. Бондарчук // Картоплярство. – К., 2004. – Вип. 33. – С. 3-9.
56. **Бондарчук А. А.** Наукові основи насінництва картоплі в Україні / А. А. Бондарчук. – Біла Церква, 2010. – 400 с.
57. **Бондарчук А. А.** Споживча продуктивність сортів картоплі в умовах Полісся України / А. А. Бондарчук, В. М. Мицько, Ю. Я. Верменко // Вісн. с.-г. науки. – 2006. – № 6. – С. 28-30.
58. **Бондарчук А. А.** Стан та пріоритетні напрями розвитку ринку насіннєвої картоплі в Україні / А. А. Бондарчук // Картоплярство. – К., 2009. – Вип. 38. – С.74-76.
59. **Бородай В. В.** Особливості індукованого морфогенезу та регенерації генотипів *Solanum Tuberosum* L. української селекції // В. В. Бородай, О. Л. Кляченко // Наук. пр. Ін-ту біоенергетичних культур і цукрових буряків. – 2014. – Вип. 21. – С. 205-211.
60. **Бояркіна Л. В.** Науково-практичні аспекти використання в зрошуваному землеробстві електронної

інформаційно-довідкової бази "Насінництво картоплі на півдні України" / Л. В. Бояркіна, Г. С. Балашова // Інноваційні розробки – підвищенню ефективності роботи агропромислового комплексу : міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 25 листоп. 2015 р. : тези доп. – Херсон, 2015. – С. 16-18.

61. **Бреев В. А.** Влияние минеральных удобрений и полива на урожайность и качество картофеля на карбонатных почвах Ульяновской области : автореф. дис. на соискание науч. степ. канд. с.-х. наук / В. А. Бреев. – М., 1973. – 26 с.

62. **Бугаєва И. П.** Выращивание семенного картофеля на юге Украины / Бугаєва И. П., Г. С. Балашова, Е. А. Черниченко // Овощеводство. – К., 2005. – № 7. – С. 51-53.

63. **Бугаєва І. П.** Бульбоутворення та продуктивність рослин *in vitro* залежно від фоторежиму та елементів культурального середовища / І. П. Бугаєва, І. І. Підкопай, Л. В. Добринчук // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2004. – Вип. 33. – С. 48-55.

64. **Бугаєва І. П.** Вивчення складу поживного середовища для вихідного безвірусного матеріалу картоплі / І. П. Бугаєва, І. І. Підкопай, Н. І. Клімент'єва // Зрошуване землеробство. – К., 1994. – Вип. 39. – С. 44-47.

65. **Бугаєва І. П.** Використання свіжозібраних бульб великої маси для літнього садіння / І. П. Бугаєва, Г.С. Балашова // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2004. – Вип. 35. – С. 38-41.

66. **Бугаєва І. П.** Вимоги картоплі до умов росту та розвитку / І. П. Бугаєва, В. С. Сніговий // Культура картоплі на півдні України. – Херсон, 2002. – С. 5-22.

67. **Бугаєва І. П.** Вплив групи стиглості картоплі на її продуктивність при повторному вирощуванні у весняних

посадках на Півдні / І. П. Бугаєва, О. О. Черниченко // Зрошуване землеробство. – К., 1998. – Вип. 41. – С. 68-73.

68. **Бугаєва І. П.** Вплив кумаріну на ефективність бульбоутворення в культурі *in vitro* / І. П. Бугаєва, І. І. Підкопай // Зрошуване землеробство. – К., 1998. – Вип. 41. – С. 81-83.

69. **Бугаєва І. П.** Вплив фото- та температурного режиму культивування рослин *in vitro* на процес бульбоутворення картоплі / І. П. Бугаєва, І. І. Підкопай, Л. В. Добринчук // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2004. – Вип. 35. – С. 30-33.

70. **Бугаєва І. П.** Ефективність використання різаного садивного матеріалу картоплі в зрошуваних умовах півдня України / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2007. – Вип. 48. – С. 44-53.

71. **Бугаєва І. П.** Культура картоплі на півдні України / І. П. Бугаєва, В. С. Сніговий. – Херсон, 2002. – 176 с.

72. **Бугаєва І. П.** Одержання еліти картоплі за 1,5-2 роки польового репродукування на півдні України / І. П. Бугаєва, Г. С. Харченко (Балашова) // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2002. – Вип. 22. – С. 38-43.

73. **Бугаєва І. П.** Продуктивність картоплі залежно від режимів зрошення, типу живлення та способів основної підготовки ґрунту в умовах півдня України / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Зрошуване землеробство. – К., 1992. – Вип. 37. – С. 55-59.

74. **Бугаєва І. П.** Продуктивність картоплі залежно від технологічних прийомів на півдні України / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Картоплярство. – К., 1997. – Вип. 27. – С. 128-133.

75. **Бугаєва І. П.** Реакція різних сортів картоплі на умови вирощування / І. П. Бугаєва, О. О. Черниченко // Картоплярство – К., 1993. – Вип. 24. – С. 79-82.

76. **Бугаєва І. П.** Результати випробування сортів картоплі вітчизняної селекції в умовах зрошення на півдні України / І. П. Бугаєва, О. О. Черниченко, І. І. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2007. – Вип. 47. – С. 142-146.
77. **Бугаєва І. П.** Сорти картоплі вітчизняної селекції, придатні до вирощування в умовах Степу / І. П. Бугаєва, О. О. Черниченко, І. І. Черниченко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2002. – Вип. 22. – С. 27-33.
78. **Бугаєва І. П.** Сорти картоплі різних груп стиглості, придатні для вирощування в умовах півдня двоврожайною культурою / І. П. Бугаєва, О. О. Черниченко, І. І. Черниченко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2007. – Вип. 50. – С. 59-63.
79. **Бугаєва І. П.** Способи вирощування мікробульб, одержаних у культурі *in vitro* в умовах закритого ґрунту / І. П. Бугаєва, В. М. Малишенко // Зрошуване землеробство. – К., 1994. – Вип. 39. – С. 31-34.
80. **Бугаєва І. П.** Способи підготовки насінневих бульб картоплі для одержання продукції наприкінці червня в умовах півдня України / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Картоплярство. – К., 2004. – Вип. 33. – С. 50-55.
81. **Бугаєва І. П.** Хімічний захист свіжозібраних бульб картоплі при вирощуванні в літніх посадках в зрошуваних умовах Степу / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2006. – Вип. 46. – С. 145-151.
82. **Бугаєва І. П.** Якість садивного матеріалу картоплі одержаного на півдні в умовах зрошення / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2003. – Вип. 25. – С. 55-61.

83. **Будин К. З.** Генетические основы селекции картофеля / К. З. Будин. – Л., 1986. – 192 с.
84. **Будин К. З.** Основы рациональной организации семеноводства картофеля в СССР / К. З. Будин // Селекция и семеноводство картофеля. – М., 1960. – С. 5-23.
85. **Букасов С. М.** Основы селекции картофеля / С. М. Букасов, А. Я. Камераз. – М., 1959. – 527 с.
86. **Букасов С. М.** Селекция и семеноводство картофеля / С. М. Букасов, А. Я. Камераз. – Л., 1972. – 359 с.
87. **Бутенко Р. Г.** Культура изолированных тканей и физиология морфогенеза растений / Р. Г. Бутенко. – М., 1964. – 270 с.
88. **Вавилов Н. И.** Иммуитет растений к инфекционным заболеваниям / Н. И. Вавилов. – М., 1986. – 520 с.
89. **Вавилов Н. И.** Учение об иммунитете растений к инфекционным заболеваниям / Н. И. Вавилов. – М., 1935.
90. **Верменко Ю. Я.** Відтворення еліти картоплі на основі вихідного матеріалу, оздоровленого біотехнологічним способом / Ю. Я. Верменко, О. М. Андрушко, В. П. Олійник // Вісн. Львів. держ. аграр. ун-ту. Сер. Агрономія. – 2001. – № 5. – С. 374-385.
91. **Верменко Ю. Я.** Насінництво / Ю. Я. Верменко, В. Є. Свертока, Д. П. Остапенко // Довідник картопляра. – К., 1991. – С. 38-41.
92. **Верменко Ю. Я.** Одержання вихідного матеріалу в насінництві картоплі шляхом меристемної культури // Картопля / За ред В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – С. 412- 433.
93. **Вирощування** картоплі за краплинного зрошення : науково-практичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О.

Лавриненко, Г. С. Балашова, І. І. Черниченко [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2015. – 44 с.

94. **Витенко В.** Производство семенного картофеля на безвирусной основе в СССР / В. Витенко // Науч. тр. НИИКХ. – М., 1977. – Вып. 30. – С. 46-50.

95. **Відтворення** еліти картоплі в умовах зрошення півдня України : науково-практичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2013. – 18 с.

96. **Відтворення** еліти картоплі на півдні України в умовах зрошення / І. П. Бугаєва, В. Є. Свертока, Г. С. Балашова [та ін.] // Картоплярство. – К., 2000. – Вип. 30. – С. 27-37.

97. **Відтворення** оздоровленого вихідного матеріалу картоплі в розсадниках первинного насінництва в умовах зрошення півдня України : науково-практичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2015. – 36 с.

98. **Власенко М. Ю.** Морфологія, фізіологія та біохімія картоплі / М. Ю. Власенко // Картопля. – Київ, 2002. – Т. 1. – С. 61-62.

99. **Внедрение** системы семеноводства картофеля на оздоровленной основе в Республике Татарстан / Ф. Ф. Замалиева, Г. Ф. Сафиуллина, Р. Р. Назмиева [и др.] // Картофелеводство в регионах России : актуальные проблемы науки и практики / ВНИИКХ. – М., 2006. – С. 167-181.

100. **Водозберігаючі** режими зрошення с.-г. культур / Склад. ІЗЗ УААН. – Херсон, 1997. – 5 с.

101. **Водосберегающие** технологии орошения // гл. ред. Б. Б. Шумаков. – М. : ВНИИГиМ, 1989. – 150 с.

102. **Вожегова Р. А.** Высокое качество семян – залог успеха культуры картофеля в Степи Украины / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Овощеводство. – К., 2013. – № 3. – С. 38-41.
103. **Вожегова Р. А.** Картопля на зрошенні / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Плантатор. – К., 2015. – № 4 (22). – С. 58-62.
104. **Вожегова Р. А.** Картопля на півдні України / Р. А. Вожегова, П. В. Писаренко, Г. С. Балашова // Пропозиція. – 2014. – № 3. – С. 100-102.
105. **Вожегова Р. А.** Насінництво картоплі на півдні України / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Сучасні аграрні технології. – К., 2012. – № 6. – С. 37-39.
106. **Вожегова Р. А.** Насінництво картоплі на півдні України на основі оздоровленого насіннєвого матеріалу / Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова // Вісник аграрної науки. – К., 2014. – № 14. – С. 100-103.
107. **Вожегова Р. А.** Оздоровлений насіннєвий матеріал картоплі на півдні України / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Екологічний вісник Херсонщини. – 2012. – № 6. – С. 6.
108. **Вожегова Р. А.** Особенности выращивания картофеля в южных условиях / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Овощеводство. – К., 2014. – № 3. – С. 42-48.
109. **Вожегова Р. А.** Стан та перспективи розвитку картоплярства в Степу України / Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова // Овощеводство. – К., 2012. – № 4. – С. 62-65.
110. **Возможности использования** иммунохроматографических тест-систем для диагностики вирусов картофеля / Д. В. Кравченко, А. И. Усков, Ю. А. Варицев [и др.] // Картофелеводство : сб. науч. тр. : материалы координац. совещ. и науч.-практ. конф., посвящ. 120-летию со дня рождения

А. Г. Лорха / РАСХН, ВНИИКС ; под ред. Е. А. Симакова. – М., 2009. – С. 208-213.

111. **Вплив** світлового режиму та Ріверму на індукцію утворення мікробульб картоплі в культурі меристем *in vitro* / Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] // Фактори експериментальної еволюції організмів : зб. наук. праць. – К., 2014. – Т. 15. – С. 200-205.

112. **Вплив** фотоперіоду, температури та азотного живлення на індукцію бульбоутворення в культурі *in vitro* / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова, О. О. Котова [та ін.] // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2011. – Вип. 56. – С. 185-190.

113. **Вызасте Э. Д.** Влияние сокращения вегетационного периода и разных методов отбора на качество семенного картофеля в Эстонской ССР : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук / Э. Д. Вызасте. – Таллин, 1970. – 30 с.

114. **Габель Б. В.** Индустриальное производство безвирусных миниклубней / Б. В. Габель, Е. С. Зайченко, Л. Н. Цоглин // Картофель и овощи. – 1993. – № 1. – С. 9-11.

115. **Гавриленко Т. А.** Создание устойчивых к вирусам растений картофеля на основе традиционных подходов и методов биотехнологии / Т. А. Гавриленко, Е. В. Рогозина, О. Ю. Антонова // Идентифицированный генофонд растений и селекция. – Санкт-Петербург, 2005. – С. 644-662.

116. **Гамбург К. З.** Биохимия ауксина и его действие на клетки растения / К. З. Гамбург. – Новосибирск, 1976. – 272 с.

117. **Гидропонная** установка для промышленного выращивания семенных миниклубней картофеля / Б. В. Габель, О. С. Мелик-Саркисов, Л. Н. Цоглин [и др.] // Физиология растений. – 1989. – Т. 38. – Вып. 5.

118. **Гончаров Н. Д.** Селекция высококачественных и продуктивных сортов картофеля интенсивного типа : автореф.

дис. на соискание науч. степени д-ра с.-х. наук : 06.01.05 / Н. Д. Гончаров ; Белорус. НИИ земледелия. – Жодино, 1981. – 36 с.

119. **Гончарык М. М.** Быялогічны і экалагічны асаблівасці бульбы / М. М. Гончарык // Фізіялогія і біяхімія бульбы. – Мінськ, 1979. – С. 19-44.

120. **Декл. пат.** 39772 А Україна, А01В 79/02. Спосіб удосконалення вирощування еліти картоплі на безвірусній основі / І. П. Бугаєва, Г. С. Харченко (Балашова) ; заявник та патентовласник Інститут землероб. півд. регіону УААН. – № 2001031453 ; заявл. 02.03.2001 ; опубл. 15.06.2001, Бюл. № 5.

121. **Декл. пат.** на винахід 24910 Україна. Спосіб вирощування насіннєвої картоплі на безвірусній основі / І. П. Бугаєва ; заявник та патентовласник Інститут зрош. землероб. НААН. – опубл. 06.10.1998.

122. **Декл. пат.** на винахід 69904 А Україна, А01В 79/02. Спосіб підготовки садівних бульб для одержання ранньої картоплі / І. П. Бугаєва, Г. С. Харченко (Балашова) ; заявник та патентовласник Інститут землероб. півд. регіону УААН. – № 20031211576 ; заявл. 15.12.2003 ; опубл. 15.09.2004, Бюл. № 9.

123. **Декл. пат.** на корисну модель 16695 Україна, МПК (2006.01), А01В 79/02. Спосіб підготовки свіжезібраних бульб картоплі для літнього садіння / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова ; заявник та патентовласник Інститут землероб. півд. регіону УААН. – № 200602453 ; заявл. 06.03.2006 ; опубл. 15.08.2006, Бюл. № 8.

124. **Демкович Я. Б.** Відтворення оригінального насіння та еліти картоплі з використанням різного вихідного матеріалу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.01.14 «Насінництво» / Я. Б. Демкович. – К., 2005. – 18 с.

125. **Демченко Л. О.** Продуктивність і якість насіннєвої картоплі в інтенсифікації технологічного процесу при

виробництві мікро- та мінібульб : автореф. дис. на здобуття наук.
ступеня канд. с.-г. наук / Л. О. Демченко. – К., 1996. – 26 с.

126. **Дерябин А. Н.** Периодичность этапов клубнеобразования у картофеля *in vitro* / А. Н. Дерябин, Н. О. Юрьева // Доклады РАСХН. – 2001. – Т. 3. – С. 6-8.

127. **Дзюбенко Б. В.** Капельное орошение в Италии / Б. В. Дзюбенко // ГиМ. – 1979. – № 1. – С. 73-80.

128. **Дзюбенко Б. В.** Капельное орошение в США / Б. В. Дзюбенко // ГиМ. – 1976. – № 8. – С. 97-109.

129. **Дисперсійний і кореляційний аналіз у землеробстві та рослинництві : навчальний посібник** / В. О. Ушкаренко, В. Л. Нікішенко, С. П. Голобородько, С. В. Коковішін. – Херсон : Айлант, 2008. – 272 с.

130. **Доспехов Б. А.** Методика полевого опыта / Б. А. Доспехов. – М. : Агропромиздат, 1985. – 351 с.

131. **ДСТУ 4013-2001.** Сортові та посівні якості картоплі насінної. Технічні умови. – К. : Держстандарт України, 2001. – 18 с. – (Національний стандарт України).

132. **ДСТУ 4014-2001.** Картопля насіннева. Відбір проб і методики визначення посівних якостей. – К. : Держстандарт, 2001. – 14 с. – (Національний стандарт України).

133. **Дунин М. С.** Вирусные болезни сельскохозяйственных растений / М. С. Дунин. – М. : Сельхозгиз, 1937.

134. **Дунин М. С.** О некоторых методах получения и применения антивозбудительных сывороток в фитопатологии и энтомологии / М. С. Дунин // Вестн. с.-х. науки. – 1958. – № 3.

135. **Ерохина С. А.** Фитофтороз – наиболее вредоносное грибное заболевание картофеля в зоне достаточного увлажнения / С. А. Ерохина [и др.] // Картофель и овощи. – М., 1976. – № 6.

136. **Закон** України „Про внесення змін до Закону України „Про охорону прав на сорти рослин" від 2 листоп. 2006 р. / Верховна Рада України // Ві-дом. Верховної Ради України. – 2007. – № 1. – С. 1-16.

137. **Закон** України «Про насіння і садивний матеріал» // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 22, 5 лют. – С. 16.

138. **Зубкевич О. Н.** Ускоренный метод выращивания микроклубней картофеля в пробирочной культуре / О. Н. Зубкевич // Эколого-экономические основы усовершенствования интегральной системы защиты растений от вредителей, болезней и сорняков. – Минск, 1996. – С. 17-18.

139. **Зыкин Л. Г.** Вирусные болезни картофеля / Л. Г. Зыкин. – Ленинград : Колос, 1976. – 152 с.

140. **Иванченко Е. А.** Основные направления селекции картофеля / Е. А. Иванченко, Г. З. Иванченко // Картофель. – М., 1970. – С. 100-124.

141. **Иванюк В. Г.** Защита картофеля от болезней, вредителей и сорняков / В. Г. Иванюк, С. А. Банадысев, Г. К. Журомский // Вестн. РАСХН. – 1992. – № 3. – С. 3-5.

142. **Измайлов Ф. Х.** Безвирусное семеноводство картофеля. Что надо сделать, чтобы его плоды стали доступны каждому хозяйству? / Ф. Х. Измайлов, А. Н. Пикулев // Защита и карантин растений. – 2009. – № 3. – С. 19-24.

143. **Изучение** способов размножения оздоровленного исходного материала картофеля с использованием современных биотехнологических средств / А. И. Усков, Ю. П. Бойко, В. В. Бойко [и др.] // Новое в семеноводстве картофеля. – Минск, 2000. – С. 74.

144. **Ионова З. М.** Основные достижения в применении капельного орошения : Обзорная инф-я / З. М. Ионова, С. В. Бойко // ВНИИТЭИСХ, ВАСХНИЛ. – М., 1985. – 65 с.

145. **Інструкція** по апробації сортових посівів картоплі // Добірне насіння – золотий фонд урожаю : інструкція по апробації сортових посівів. – К., 1995. – С. 22-25.

146. **Й. А. де Бокс.** Вирусные болезни и семеноводство картофеля / Й. А. де Бокс ; пер. с англ. Т. Н. Теплоуховой и Э. В. Трискинова. – М., 1976. – С. 178-186.

147. **Калинин Ф. Л.** Методы культуры тканей в физиологии и биохимии растений / Ф. Л. Калинин, В. В. Сарнацкая, В. Е. Полищук. – К. : Наукова думка, 1980. – 488 с., С. 87.

148. **Капелюха Т. А.** Обґрунтування елементів технології краплинного зрошення картоплі весняного та літнього садіння в умовах степу України : дис. ... кандидата с.-г. наук : 06.01.02 / Капелюха Тетяна Анатоліївна. – К., 2009. – 212 с.

149. **Капельное** орошение полевых культур : заруб. опыт : информ. материал / Всерос. НИИ инф. и техн.- экон. исслед. АПК. – М., 1992. – 13 с.

150. **Карманов С. Н.** Влияние полива на урожайность картофеля и эффективность удобрений / С. Н. Карманов // Тр. НИИКХ. – М., 1964. – Вып. 3. – С. 45-50.

151. **Карманов С. Н.** Хранение и подготовка семян картофеля к посадке / С. Н. Карманов, С. А. Гусев, А. С. Воловик. – М., 1975. – С. 17-22.

152. **Карпович І. В.** Селекція картоплі на Поліській дослідній станції ім. О. М. Засухіна / І. В. Карпович // Картоплярство. – К., 1970. – Вип. 1. – С. 29-31.

153. **Картопля** / за ред. В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – 536 с., С. 64-65, 462-466.

154. **Картофелеводство** на юге Украины – подготовка к посадке / Г. С. Балашова, I. I. Черниченко, О. О. Черниченко [та ін.] // Овощеводство. – К., 2008. – № 4. – С. 60-62.

155. **Кастальева Т. Б.** Вироид веретеновидности клубней и оздоровление картофеля / Т. Б. Кастальева, К. А. Можаяева, Н. Ф. Писецкая // Вестн. РАСХН. – 1992. – № 3. – С. 3-5.

156. **Касян О. Я.** Вплив густоти та глибини садіння мікробульб на насінну продуктивність картоплі / О. Я. Касян, З. Д. Василенчук, Л. О. Демченко // Картоплярство. – Вип. 25. – К., 1994. – С. 48-51.

157. **Катков М. И.** Некоторые вопросы агротехники картофеля и диагностика поливов его в степной зоне УССР : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук / М. И. Катков. – Одесса, 1961. – 14 с.

158. **Келлер Д.** Проектирование системы капельного орошения / Д. Келлер, Д. Кармели // 1-е изд. – К. : Укргипроводхоз, перевод № 76/578, 1976. – 166 с.

159. **Клональное** микроразмножение растений [Электронный ресурс] : учебно-методическое пособие / О.А. Тимофеева, Ю.Ю. Невмержицкая. – Казань : Казанский университет, 2012. – 56 с. – Режим доступа : <http://kpfu.ru/portal/docs/F842595683/KLONALNOE.MIKRORAZMNOZHENIE.pdf>.

160. **Князев В. А.** Перспективы использования защищенного грунта в первичном семеноводстве картофеля / В. А. Князев, А. И. Исаков, В. И. Гавришова // Селекция, семеноводство и биотехнология картофеля : Науч. тр. НИИКХ. – М., 1989. – С. 75-79.

161. **Кокшарова М. К.** Способы оздоровления и ускоренного размножения семенного картофеля: дис. ...

кандидата с-х. наук: 06.01.05 / Кокшарова М. К. – Екатеринбург, 2004. – 150 с.

162. **Коммерческое** производство полевых и овощных культур с использованием внутрипочвенного капельного орошения в США / Подг. Ж. Е. Соколова. – М., 1992. – 11 с.

163. **Коновалов С. Е.** Вирус «К» картофеля и меры борьбы с ним в условиях Белоруссии : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. биол. наук / С. Е. Коновалов – Минск, 1968. – 23 с.

164. **Коновалова Г. И.** Использование биотехнологических методов и приемов в современном семеноводстве картофеля / Г. И. Коновалова //Актуальные проблемы науки и техники : Вопросы картофелеводства : науч. тр. – М., 2006. – С. 332-336.

165. **Коновалова Г. И.** Производство исходного семенного материала / Г. И. Коновалова, А. О. Бобрик, З. А. Семенова // Картофелеводство : Науч. тр. БНИИКХ. – 2000. – Вып. 10. – С. 215-221.

166. **Кононученко В. В.** Підвищення ефективності вирощування вихідного, оригінального насіннєвого матеріалу та еліти картоплі / В. В. Кононученко, Ю. Я. Верменко // Проблеми агропромислового комплексу Карпат. – В. Бакта, 1999. – № 8. – С. 137-142.

167. **Кононученко В. В.** Стан та основні напрямки розвитку картоплярства України в сучасних соціально-економічних умовах / В. В. Кононученко, П. В. Оверчук, В. А. Сторожук // Картоплярство. – К., 2000. – Вип. 30. – С. 11-19.

168. **Кононученко В. В.** Стан та основні напрямки розвитку насінництва картоплі в Україні / В. В. Кононученко, Ю. Я. Верменко // Картоплярство. – К., 2003. – Вип. 32. – С. 3-14.

169. **Корюненко В. М.** Краплинне зрошення – основа агротехнологій ХХІ століття / В. М. Корюненко, О. Г. Матвієць // Панорама. – 2004. – № 14 (9288). – С. 8.
170. **Корюненко В. М.** Мікрозрошування / В. М. Корюненко, М. І. Ромащенко // Географічна енциклопедія України. – К., 1990. – Т. 2. – С. 366.
171. **Кравцова Г. М.** Капельный полив / Г. М. Кравцова, Ф. И. Павлов, Г. М. Мустафаев // Картофель и овощи. – 1985. – № 1. – С. 33-34.
172. **Краткий** агроклиматический справочник Украины : пособ. по испол. гидромет. инфор. в с.-х. произв. / под ред. К. Т. Логинова. – Л. : Гидрометеиздат, 1976. – 256 с.
173. **Кружилин А. С.** Выращивание овощных культур и картофеля при орошении : Биология и агротехника / А. С. Кружилин. – М. : Россельхозиздат, 1975. – 116 с.
174. **Кружилин А. С.** Что дают летние посадки картофеля / А. С. Кружилин // За устойчивый урожай на юго-востоке. – 1939. – № 1. – С. 48-50.
175. **Куванова Т. В.** Культура картофеля в условиях орошения / Т. В. Куванова. – Симферополь, 1958. – 120 с.
176. **Кузьмич А. О.** Виродження картоплі та як його уникнути / А. О. Кузьмич, Г. С. Балашова // Овощеводство. – К., 2011. – № 4. – С. 52-54.
177. **Культура** ткани в семеноводстве картофеля / В. Н. Киселев, В. И. Назаренко, И. П. Соломина [и др.] // Картофелеводство за рубежом. – М., 1991. – С. 40-58.
178. **Куценко В. С.** Картопля. Хвороби і шкідники / В. С. Куценко. – К., 2003. – Т. 2. – 240 с.
179. **Кучко А. А.** Фізіологія та біохімія картоплі / А. А. Кучко, М. Ю. Власенко, В. М. Мицько. – К. : Довіра, 1998. – 335 с.

180. **Кучумов А. П.** Культура тканей и клеток в селекции и семеноводстве картофеля / А. П. Кучумов, В. А. Князев. – М., 1980. – С. 34-36.

181. **Лавриненко Ю. А.** Влияние соотношения дневных и ночных температур, длительности фотопериода на процессы клубнеобразования картофеля в культуре меристем *in vitro* / Ю. А. Лавриненко, Г. С. Балашова, И. И. Подкопай // Современный научный вестник. – Белгород, 2015. – № 9(256). – С. 46-50.

182. **Лавриненко Ю. А.** Продуктивность растений картофеля в культуре меристем *in vitro* / Ю. А. Лавриненко, Г. С. Балашова, Е. И. Котова // Оралдын гылым жаршысы (Уральский научный вестник). – Уральск, 2015. – № 12(143). – С. 34-38.

183. **Лавриненко Ю. О.** Вирощування оздоровленого вихідного матеріалу картоплі в розсадниках первинного насінництва в умовах зрошення на півдні України / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2015. – Вип. 9 (30). – С. 3-6.

184. **Лавриненко Ю. О.** Вплив азотного живлення, температурних режимів і фотоперіоду на бульбоутворення картоплі в культурі *in vitro* / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова, О. О. Котова // Вісник аграрної науки. – К., 2012. – № 8. – С. 49-52.

185. **Лавриненко Ю. О.** Вплив світлового режиму та Ріверму на індукцію утворення мікробульб картоплі в культурі меристем *in vitro* / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова, О. О. Котова // Вісник аграрної науки. – К., 2014. – № 8. – С. 38-42.

186. **Лавриненко Ю. О.** Вплив температури та інтенсивності освітлення на процеси бульбоутворення картоплі в культурі *in vitro* / Ю. О. Лавриненко, Г.С. Балашова, О. О. Котова // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2012. – Вип. 57. – С. 165-171.

187. **Лавриненко Ю. О.** Вплив тривалості фотоперіоду, температури та азотного живлення на індукцію бульбоутворення мікробульб картоплі в культурі *in vitro* / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова, О. О. Котова // Досягнення і проблеми генетики, селекції та біотехнології : зб. наук. пр. IX з'їзду УТГіС. – К., 2012. – Т. 4. – С. 556-561.

188. **Лавриненко Ю. О.** Одержання еліти картоплі на оздоровленій основі в умовах зрошення півдня України / Ю. О. Лавриненко, І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2015. – Вип. 2 (85). – Т. 1. – С. 54-59.

189. **Лавриненко Ю. О.** Продуктивність рослин картоплі в культурі *in vitro* за різної кислотності живильного середовища та фотоперіоду культивування / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України : електрон. наук. фаховий журнал. – К., 2015. – № 8. – Режим доступу: [http://nd.nubip.edu.ua/2015 8/index.html](http://nd.nubip.edu.ua/2015%208/index.html).

190. **Леонова Н. С.** Использование метода культуры ткани в селекции картофеля / Н. С. Леонова // Сибирский вестник сельскохозяйственной науки. – 1986. – № 3. – С.6-10.

191. **Летние** посадки картофеля / [А. М. Фаворов, В. Ф. Ильин, А. Ф. Ильященко и др.]. – М.: Гос. изд. с.-х. л-ры, 1961. – 111 с.

192. **Лимар В. А.** Вплив способу поливу, режимів зрошення, прийомів обробітку ґрунту на продуктивність арахісу в умовах півдня України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації» / В. А. Лимар. – К., 2004. – 17 с.

193. **Лимар В. А.** Продуктивність арахісу при різних способах поливу, режимах зрошення і дозах мінеральних добрив / В. А. Лимар // Вісник аграрної науки. – 2001. – № 12. – С. 76-78.

194. **Лісовий М. П.** Використання стійких сортів і гібридів в інтегрованих системах захисту рослин / М. П. Лісовий, С. О. Трибель // Вісн. аграр. науки. – 1998. – № 11. – С. 17-21.

195. **Лук'яненко І. А.** Весняне та літнє вирощування картоплі в степу України / І. А. Лук'яненко, О. П. Чорний. – Дніпропетровськ : Промінь, 1971. – 147 с.

196. **Лукьяненко И. А.** Влияние орошения на высоту урожая и семенные качества картофеля в Днепропетровской области: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук / И. А. Лукьяненко ; Харьковский ордена трудового красного знамени с.-х. институт им. В. В. Докучаева. – Харьков, 1956. – 15 с.

197. **Лукьяненко И. А.** Экологические условия роста, развития и продуктивности картофеля в степной зоне УССР: автореф. дис. на соискание учен. степени докт. с.-х. наук / И. А. Лукьяненко ; Харьковский ордена трудового красного знамени с.-х. институт им. В. В. Докучаева. – Харьков, 1968. – 48 с.

198. **Лунев В. Г.** Капельное орошение в некоторых странах мира / В. Г. Лунев // Сб. научн. тр. среднеазиатск. НИИ ирригации. – 1974. – С. 24-30.

199. **Лысенко Ю. Н.** Урожайность, сохранность и семенная продуктивность картофеля в зависимости от орошения и сочетания доз минеральных удобрений в условиях Среднего Поволжья: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. с.-х. наук : спец. 06.01.09 / Ю. Н. Лысенко. – М., 1987. – 26 с.

200. **Майшук З. М.** Багаторічний досвід одержання оздоровленого вихідного матеріалу для відтворення еліти картоплі в умовах Західного Лісостепу України / З. М. Майшук // Вісн. Львівського ДАУ. – Львів, 1999. – № 4. – С. 238-250.

201. **Макаров П. П.** Применение биотехнологических методов в селекции и семеноводстве картофеля / П. П. Макаров //

Селекция и биотехнология картофеля : науч. труды НИИКХ. – М., 1990. – С. 116-136.

202. **Мацкевич В. В.** Застосування «культури одного вузла» як елемента ресурсозберігаючої технології одержання мікробульб / В. В. Мацкевич, І. П. Чечітко // Картоплярство. – К., 2003. – Вип. 32. – С. 113-117.

203. **Мацкевич В. В.** Особливості регенерації рослин картоплі з живців залежно від освітлення та субстрату / В. В. Мацкевич, С. А. Лященко // Картоплярство : міжвідом. темат. наук. зб. – К., 2008. – Вип. 37. – С. 98-110.

204. **Мацкевич В. В.** Порівняльна оцінка способів оздоровлення сортозразків картоплі від вірусної інфекції / В. В. Мацкевич // Картоплярство. – К., 2002. – Вип. 31. – С. 111-117.

205. **Мацко П. В.** Водопотребление, режим орошения и техника полива картофеля в южной Степи УССР : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук : спец. 06.01.02 / П. В. Мацко ; Ін-т орош. земл. – Херсон, 1984. – 24 с.

206. **Мацко П. В.** Режим зрошення ранньої картоплі / П. В. Мацко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 1983. – С. 62-65.

207. **Мелик-Саркисов О. С.** Использование эффекта клубнеобразования в биотехнологии картофелеводства / О. С. Мелик-Саркисов, И. Н. Фадеева // Вестник сельскохозяйственной науки. – 1989. – № 9. – С. 86-91.

208. **Методика** польових і лабораторних досліджень на зрошуваних землях / Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко..., Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2014. – 286 с.

209. **Методические** рекомендации по проведению исследований с картофелем / под ред. Пика Н. А. [и др.] ; УНИИКХ ЮО ВАСХНИЛ. – К., 1983. – 214 с.

210. **Методичні** рекомендації з оперативного планування режимів зрошення ; підгот. : О. І. Жовтоног, П. І. Ковальчук, В. А. Писаренко [та ін.] / ІГіМ УААН. – К., 2004. – 50 с.

211. **Методичні** рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею ; підгот. : В. С. Куценко, А. А. Осипчук, А. А. Подгаєцький [та ін.] / Ін-т картоплярства. – Немішаєве, 2002. – 183 с.

212. **Михайлов В. М.** Рання картопля при зрошенні в Криму / В. М. Михайлов // Картоплярство. – 1973. – Вип. 4. – С. 90-92.

213. **Молоцкий М. Я.** Выращивание картофеля при малых нормах посадки / М. Я. Молоцкий. – К: Урожай, 1986. – 238 с.

214. **Молчанова Е. К.** Качество семенных клубней картофеля в зависимости от их физиологического возраста / Е. К. Молчанова // Актуальные проблемы картофелеводства. – М., 1993. – С. 48-56.

215. **Молянов В. Д.** Капельное орошение на картофельных полях / В. Д. Молянов, М. Ю. Моисеев // Картофель и овощи. – 2003. – № 1. – С. 24-25.

216. **Насінництво** картоплі в Степу України / В. В. Кононученко, Ю. Я. Верменко, І. П. Бугаєва [та ін.] // Картоплярство. – К., 2004. – Вип. 33. – С. 9-20.

217. **Насінництво** картоплі в умовах півдня України на зрошенні / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова, І. І. Черниченко [та ін.] // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2005. – Вип. 43. – С. 92-102.

218. **Наукова** діяльність лабораторії біотехнології картоплі : брошура ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2014. – 32 с.

219. **Нечипорчук І. Д.** Про доцільність реципрокних схрещувань в селекції картоплі / І. Д. Нечипорчук // Вісн. с.-г. науки. – 1971. – № 2.
220. **Нурмисте Б. Х.** Вырождение картофеля в Эстонской ССР и мероприятия по борьбе с ним / Б. Х. Нурмисте // Изв. Ан СССР, авт. Биол. – 1956. – С. 2-5.
221. **Овэс Е. В.** Летняя посадка – способ получения высококачественного семенного картофеля в Молдавии // Картофель и овощи. – 2004. – № 4. – С. 27.
222. **Оздоровление** и ускоренное размножение семенного картофеля : методические рекомендации ; підгот. : Л. Н. Трофимец, Д. П. Остапенко, В. В. Бойко [и др.]. – М., 1985. – С. 24-26.
223. **Оздоровлення** вихідного матеріалу насіннєвої картоплі / Н. С. Кожушко, О. Г. Войтенко, В. І. Кришталь [та ін.] // Вісн. Сум. НАУ. Серія «Агрономія і біологія». – 2006. – Вип. 11-12. – С. 9-12.
224. **Оздоровлення** картоплі в культурі *in vitro*: науково-методичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрощ. землероб. – Херсон, 2013. – 20 с.
225. **Олійник В. П.** Продуктивність насіннєвого матеріалу картоплі, репродукованого із різних за походженням оздоровлених мінібульб / В. П. Олійник // Картоплярство. – К., 1999. – Вип. 29. – С. 174-177.
226. **Онищенко А. И.** Ранний картофель / Сост. Онищенко А. И. – К. : Урожай, 1969. – 146 с.
227. **Онищенко О. И.** Насінництво картоплі на Україні / О. И. Онищенко. – К., 1966. – С. 3-7, 62-75.

228. **Онищенко О. Й.** Із історії теорій виродження картоплі / О. Й. Онищенко // Вірусні хвороби картоплі. – К., 1969. – С. 6-12.
229. **Онищенко О. Й.** Насінництво картоплі в Україні / О. Й. Онищенко. – К.: Урожай, 1996. – 207 с.
230. **Онищенко О. Й.** Нове в насінництві картоплі / О. Й. Онищенко. – К.: Знання, 1993. – 60 с.
231. **Онищенко О. Й.** Селекція картоплі на Україні / О. Й. Онищенко. – К.: УАСГН, 1960. – 115 с.
232. **Оптимизация** приемов оздоровления, размножения и защиты семенного картофеля от вирусной инфекции : метод. указания / БелНИИЗР. – Минск, 1996. – 16 с.
233. **Осипчук А. А.** Актуальні питання селекції картоплі / А. А. Осипчук // Картоплярство. – К., 2004. – Вип. 33. – С. 27-31.
234. **Осипчук А. А.** Генетичний потенціал картоплі / А. А. Осипчук // Картопля ; за ред. : В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького. – К., 2002. – Т. 1. – С. 203-204.
235. **Осипчук А. А.** З історії розвитку селекції картоплі / А. А. Осипчук // Картопля ; за ред. : В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького. – К., 2002. – Т. 1. – С. 199-203.
236. **Осипчук А. А.** Основні результати роботи з селекції картоплі в Україні / А. А. Осипчук // Картоплярство. – К., 1998. – Вип. 28. – С. 9-13.
237. **Осипчук А. А.** Селекция картофеля на повышение урожайности / А. А. Осипчук, А. И. Терещенко, А. С. Керекеша // Тезисы докл. III съезда генетиков и селекционеров Украины. – К., 1976. – С. 103.
238. **Осипчук А. А.** Селекція картоплі / А. А. Осипчук // Картопля ; за ред. В. В. Кононученка, М. Я. Молоцького. – Біла Церква, 2002. – Т. 1. – С. 199-226.

239. **Осипчук А. А.** Селекція картоплі в умовах Полісся України : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра с.-г. наук : спец. 06.01.05 / А. А. Осипчук ; Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва . – Х., 1993. – 50 с.

240. **Остапенко Д. П.** Бульбоутворення *in vitro* залежно від способу підготовки вихідних для черенкування рослин / Д. П. Остапенко, В. С. Різник // Картоплярство. – К., 1993. – Вип. 24. – С. 36-38.

241. **Остапенко Д. П.** Використання мікробульб при клональному мікророзмноження картоплі / Д. П. Остапенко, В. С. Різник, І. І. Костюк // Картоплярство. – К., 1994. – Вип. 25. – С. 26-28.

242. **Остапенко Д. П.** Культура меристемы и повышение ее эффективности при оздоровлении картофеля от вирусной инфекции / Д. П. Остапенко, А. А. Кучко // Защита картофеля от вирусных болезней в семеноводстве : науч. тр. НИИКХ. – М., 1977. – Вып. 30. – С. 58-63.

243. **Остапенко Д. П.** Культура меристемы и повышение ее эффективности при оздоровлении картофеля от вирусной инфекции / Д. П. Остапенко, А. А. Кучко // Защита картофеля от вирусных болезней в семеноводстве : науч. тр. НИИКХ. – К., 1978. – Вып. 9. – С. 27-30.

244. **Остапенко Д. П.** Ріст рослин картоплі в культурі *in vitro* залежно від складу поживного середовища / Д. П. Остапенко, Н. Г. Прокопчук // Картоплярство. – К., 1978. – Вип. 9. – С. 27-30.

245. **Остапенко Д. П.** Способи одержання вихідного матеріалу / Д. П. Остапенко // Селекція і насінництво. – К., 1998. – С. 129-151.

246. **Оцінка** селекційного матеріалу картоплі на придатність до вирощування в умовах півдня України : науково-методичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О.

Лавриненко, Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2015. – 44 с.

247. **Пантелеймонов И. А.** Размножение исходного материала картофеля / И. А. Пантелеймонов // Производство картофеля на индустриальной основе. – М., 1988. – С. 87-90.

248. **Пат.** на корисну модель 102092 Україна, МПК (2015.01), A01G 31/00. Спосіб культивування картоплі в умовах *in vitro* / Г. С. Балашова, І. І. Підкопай ; заявник та патентовласник Інститут зрош. землероб. НААН. – № u 2015 04661 ; заявл. 14.05.2015 ; опубл. 12.10.2015, Бюл. № 19.

249. **Пат.** на корисну модель UA 92762 Україна МПК (2014.01), A01B 79/00. Спосіб вирощування оздоровленого вихідного матеріалу картоплі в розсадниках первинного насінництва / Г. С. Балашова, О. О. Черниченко, І. І. Черниченко ; заявник та патентовласник Інститут зрош. землероб. НААН. – № а 2014 02457 ; заявл. 12.03.2014 ; опубл. 10.09.2014, Бюл. № 17.

250. **Пат.** на корисну модель UA 93088 Україна МПК (2014.01), A01G 1/00. Спосіб розмноження оздоровленого вихідного матеріалу картоплі / Г. С. Балашова, О. О. Черниченко, І. І. Черниченко ; заявник та патентовласник Інститут зрош. землероб. НААН. – № а 2014 02458 ; заявл. 12.03.2014 ; опубл. 25.09.2014, Бюл. № 18.

251. **Пат.** на корисну модель UA 93460 Україна МПК (2014.01), A01G 31/00. Спосіб вирощування мікробульб картоплі на поживному середовищі в умовах *in vitro* / Г. С. Балашова, О. І. Котова ; заявник та патентовласник Інститут зрош. землероб. НААН. – № а 2014 02461 ; заявл. 12.03.2014 ; опубл. 10.10.2014, Бюл. № 19.

252. **Перстнева И. Ф.** Агроклиматическая оценка продуктивности ландшафтов Молдавии применительно к

возделыванию различных по скороспелости сортов кукурузы: автореф. на соискание науч. степени канд. геогр. наук : спец. 11.00.09 / И.Ф. Перстнева ; Приднестровский госуд. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Тирасполь, 2000. – 18 с.

253. **Перчиць А. І.** Продуктивність та якість продовольчої картоплі залежно від способів внесення мінеральних добрив в умовах зрошення півдня України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.01.09 / А. І. Перчиць ; Херсонський державний аграрний університет. – Херсон, 2006. – 16 с.

254. **Пеху З.** Возможности использования биотехнологий в производстве картофеля / З. Пеху // Основные направления развития производства и маркетинг картофеля в начале XXI века : междунар. конгр. –Финляндия. – Оулу-Тюрюява, 1999. – С. 16-18.

255. **Писарев Б. А.** Выращивание элиты картофеля на безвирусной основе / Б. А. Писарев, Л. Н. Трофимец // Семеноводство картофеля. – М., 1976. – С. 72-77.

256. **Писарев Б. А.** Семеноводство картофеля / Б. А. Писарев, П. Н. Трофимец. – М.: Россельхозиздат, 1982. – 238 с.

257. **Писаренко В. А.** Ефективність способів поливу сільськогосподарських культур на півдні України / В. А. Писаренко, О. І. Головацький // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2005. – С. 21-25.

258. **Писаренко В. А.** Регулирование фитоклимата посевов в условиях орошения на юге Украины / В. А. Писаренко // Актуальные проблемы повышения эффективности использования орошаемых земель : тезисы докл. всесоюз. школы мол. ученых и специалистов. – М., 1985. – С. 33-35.

259. **Писаренко В. А.** Шляхи підвищення ефективності використання зрошуваних земель в умовах енергетичної кризи /

В. А. Писаренко // Актуальні проблеми ефективного використання зрошуваних земель. – Херсон, 1997. – С. 3-8.

260. **Подгасецкий А. А.** Створення вихідного матеріалу, стійкого проти вірусів і вірусних хвороб / А. А. Подгасецкий // Картоплярство. – К., 2000. – № 30. – С. 19-26.

261. **Подлужный Г. И.** Динамика накопления вирусной инфекции и качество семенного материала картофеля при репродуцировании в зависимости от интенсивности защитных мероприятий / Г. И. Подлужный // Тр. междунар. науч.-практ. конф. Часть II. – Минск : РУП ИК НАНБ, 2003. – С. 86-92.

262. **Получение** микроклубней картофеля *in vitro* и формирование элиты на их основе : метод. рекомендации ; подгот. : Д. П. Остапенко, И. Х. Мороз, В. В. Кононченко, В. С. Резник. – К., 1990. – С. 12; 27 с.

263. **Попкова К. В.** Болезни картофеля / К. В. Попкова, Ю. И. Шнейдер, А. С. Воловик, В. А. Шмыгля. – М. : Колос, 1980. – 303 с.

264. **Попов Б. А.** Влияние возрастающего уровня минерального питания на формирование урожая картофеля в зависимости от водообеспечения почвы / Б. А. Попов // Тр. НИИ КХ. – М., 1972. – Вып. 13. – С. 31-35.

265. **Проблема** водосберегающего орошения и мелиорации почв : [сб. научн. тр. Рос. акад. с.-х. наук. Всерос. НИИ орош. земл. / редкол. : Ч. П. Кружилин]. – Волгоград, 1994. – 129 с.

266. **Пушкарев И. И.** Селекция картофеля на устойчивость к фитофторе / И. И. Пушкарев. – К., 1962. – 114 с.

267. **Рагозина Е. В.** Сравнительная эффективность некоторых ингибиторов вирусов при оздоровлении картофеля методом культуры ткани / Е. В. Рагозина // Основные направления

научно-технического прогресса : тезы докладов. – М., 1989. – С. 68-90.

268. **Режимы** орошения двуурожайной культуры картофеля / Кирг. научно-производств. об-ние по землед. – Фрунзе : КирПНПОВ, 1990. – 4 с.

269. **Резник В. С.** Факторы повышения эффективности клубнеобразования *in vitro* и использование микроклубней в первичном семеноводстве картофеля : дисс... канд. с.-х. наук / Резник В. С. ; Ин-т картофелеводства. – Немешаево, 1992. – 138 с.

270. **Рейфман В. Г.** Десять лет фитовирусологических исследований на дальнем Востоке / В. Г. Рейфман // Труды Биол. почвен. Ин-та. – 1976. – Т. 25. – С. 9.

271. **Рекомендації** по організації виробництва, праці та заробітної праці в науково-виробничій системі «Біоклон». – К., 1990. – 33 с.

272. **Різник В. С.** Вплив способів підготовки розсади на розвиток і продуктивність оздоровлених рослин картоплі в польових умовах / В. С. Різник, Е. Д. Жила // Картоплярство. – К., 1995. – Вип. 26. – С. 60-63.

273. **Різник В. С.** Оздоровлення картоплі : проблеми і перспективи / В. С. Різник // Картоплярство. – К., 1997. – Вип. 27. – С. 182-190, 23-34.

274. **Різник В. С.** Оптимізація технології одержання мікробульб *in vitro* та їх використання у первинному насінництві картоплі / В. С. Різник, І. І. Костюк // Картоплярство. – К., 1999. – Вип. 29. – С. 92-98.

275. **Розрахункові** методи визначення сумарного випаровування і строків поливу сільськогосподарських культур / Д. А. Штойко, В. А. Писаренко, О. С. Бичко [та ін.] // Зрошуване землеробство. – Херсон, 1977. – Вип. 22. – С. 3-11.

276. **Ромашенко М. И.** Совершенствование технологий и технических средств микроорошения сельскохозяйственных культур : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра техн. наук : 06.01.02 / М. И. Ромашенко ; ВНИИГиМ. – М., 1995. – 60 с.

277. **Ромашенко М. И.** Состояние и основное направление развития микроорошения в Украине / М. И. Ромашенко // Гидротехника и мелиорация в Украине. – 1992. – Вып. I. – С. 3-14.

278. **Ромашенко М. І.** Вирощування пізньостиглої білоголової капусти при краплинному зрошенні / М. І. Ромашенко, А. П. Шатковський, О. В. Дячок // Хімія, Агрономія, Сервіс. – 2007. – № 4(224). – С. 9.

279. **Ромашенко М. І.** Деякі аспекти вирощування двоврожайної культури картоплі при краплинному зрошенні / М. І. Ромашенко, В. М. Корюненко, Т. А. Плотнікова // Хімія, Агрономія, Сервіс. – 2006. – № 21. – С. 10-11.

280. **Ромашенко М. І.** Технологія вирощування картоплі в умовах зрошення / М. І. Ромашенко, Т. А. Плотнікова // Хімія, Агрономія, Сервіс. – 2006. – № 9-10. – С. 20-21.

281. **Ромашенко М. І.** Урожайность картофеля весенней и летней посадок на капельном орошении в условиях юга Украины / М. І. Ромашенко, Т. А. Плотникова // Овощеводство. – 2006. – №12(24). – С. 67-69.

282. **Росс Ханс** Селекция картофеля : проблемы и перспективы / Росс Ханс ; [пер. с англ. Лебедева В. А. ; под ред. Яшиной И. М.] – М. : Агропромиздат, 1989. – 183 с.

283. **Руденко А. И.** Меры борьбы с климатическим типом вырождения картофеля / А. И. Руденко // Материалы конф. по вопросам семеноводства картофеля. – М. : изд-во МСХ СССР, 1958.

284. **Руденко О. І.** Кліматичне виродження картоплі і заходи боротьби з ним / О. І. Руденко // Питання насінництва картоплі та боротьба з її виродженням. – К. : видав. УАСГН, 1960. – С. 28-44.

285. **Рыжков В. Л.** Фитопатогенные вирусы / В. Л. Рыжков. – М. : Изд-во АН СССР, 1946.

286. **Рязанцев В. Б.** Біотехнологічні способи одержання та розмноження оздоровленого вихідного матеріалу картоплі / В. Б. Рязанцев, Ю. Я. Верменко, С. А. Лященко // Картоплярство України. – 2007. – № 1. – С. 10-15.

287. **Сагун Л. В.** Влияние орошения, сроков посадки и уборки на урожай и семенные качества различных сортов картофеля в северной зоне Молдавской ССР : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук / Л. В. Сагун ; КСХИ. – Кишинев, 1970. – 22 с.

288. **Свертока В. Є.** Вплив вихідного для добору клонів насінневого матеріалу на якість та продуктивність супер-супереліти картоплі / В. Є. Свертока // Картоплярство. – К., 1994. – Вип. 24. – С. 41-44.

289. **Свертока В. Є.** Основні наслідки науково-дослідної роботи з питань насінництва картоплі в Україні / В. Є. Свертока // Картоплярство. – К., 1998. – Вип. 28. – С. 14-19.

290. **Селекція і насінництво картоплі** / В. А. Вітенко, А. А. Осипчук, А. А. Кучко, В. Є. Свертока. – К.: Урожай, 1988. – 240 с.

291. **Семеноводство** – на оздоровленную меристемную основу / Р. Г. Гареев, Ф. Ф. Замалиева, А. С. Зайнулина [и др.] // Картофель и овощи. – 2001. – №1. – С. 9-10.

292. **Сидорова Л. С.** Насінництво картоплі на безвірусній основі / Л. С. Сидорова, В. Є. Свертока // Картоплярство. – К., 1986. – Вип. 16. – С. 31-34.
293. **Система** насінництва картоплі в Україні : рекомендації ; підгот. : В. В. Кононученко, Ю. Я. Верменко, І. І. Костюк [та ін.] / УААН, Ін-т картоплярства. – Немішаєве, 2004. – 21с.
294. **Система** насінництва картоплі для півдня України / І. П. Бугаєва, Г. С. Балашова, І. І. Черниченко [та ін.] // Аграрна наука–виробництву : науково-інформаційний бюлетень завершених наукових розробок. – К., 2005. – Вип. 4. – С. 19.
295. **Системы** капельного и внутрихоз. орошения // Труды Кубан. с.-х. ин-та. – Краснодар, 1984. – Вып. 244(272). – 96 с.
296. **Скачков И.** Влияние орошения на урожай и качество картофеля в условиях юго-востока Воронежской области / И. Скачков, Т. Бондарева // Тр. НИИКХ Центрально-Черноземной полосы. – Воронеж, 1972. – Вып. 1. – С. 78-84.
297. **Слободян К. А.** Оздоровлення картоплі від вірусних хвороб з використанням методу хіміотерапії / К. А. Слободян, Т. М. Олійник, С. О. Слободян // Генетика рослин: зб. наук. ст. – Одеса, 2008. – С. 216-219.
298. **Смирнов А. М.** Рост и метаболизм изолированных корней в стерильной культуре / А. М. Смирнов. – М.: Наука, 1970. – 455 с.
299. **Совершенствование** вирусологического контроля в процессе формирования и поддержания банка здоровых сортов картофеля / Б. В. Анисимов, Е. В. Овэс, О. В. Топишева [и др.] // Картофелеводство : сб. науч. тр. : материалы координац. совещ. и науч.-практ. конф., посвящ. 120-летию со дня рождения

А. Г. Лорха / РАСХН, ВНИИКХ ; под ред. Е. А. Симакова. – М., 2009. – С. 188-192.

300. **Современные** аспекты семеноводства овощных культур и картофеля : обзор «Агропромформ» / В. Н. Киселев, И. П. Соломина. – М., 1990. – 16 с.

301. **Сологуб А. С.** Способ биохимической идентификации сортов картофеля / А. С. Сологуб, П. А. Мельник // Картофелеводство : сб. науч. тр. : материалы координац. совещ. и науч.-практ. конф., посвящ. 120-летию со дня рождения А. Г. Лорха / РАСХН, ВНИИКХ ; под ред. Е. А. Симакова. – М., 2009. – С. 178-182.

302. **Сорти** картоплі в умовах зрошення південного Степу України : науково-практичні рекомендації ; підгот. : А. А. Осипчук..., Р. А. Вожегова, Г. С. Балашова, І. І. Черниченко [та ін.] / Ін-т картоплярства, Ін-т зрош. землероб. – К., 2012. – 28 с.

303. **Сорти** картоплі для півдня України / Ю. О. Лавриненко, Г. С. Балашова, І. І. Черниченко [та ін.] // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2015. – Вип. 92. – С. 54-59.

304. **Состояние** и тенденции развития орошения в мире : Инф-й материал / ВНИИ ТЭМ АПК. – М., 1988 – 31 с.

305. **Сухов К. С.** Вирусы / К. С. Сухов. – М. : Изд-во АН СССР, 1956.

306. **Сухов К. С.** Общая вірусологія / К. С. Сухов. – М. : Высшая школа, 1965. – 299 с.

307. **Сухов К. С.** Проблемы общей и сельскохозяйственной вирусологии / К. С. Сухов // Защита растений от вредителей и болезней. – 1960. – № 1.

308. **Суюмбаев Д. А.** Капельное орошение и перспективы его применения в Киргизской ССР : обзорная информация / Д. А. Суюмбаев, А. Д. Атаканов, К. М. Кулов. – Фрунзе, 1982. – 70 с.

309. **Терещено А. И.** Методы и результаты селекции картофеля на Немешаевской опытной станции / А. И. Терещено // Результаты исследований по селекции и семеноводству картофеля. – М., 1970. – С. 86-93.

310. **Терляев В. Т.** Садіння картоплі на півдні УРСР влітку за способом академіка Лисенка / В. Т. Терляев // Сад та город. – 1936. – № 6. – С. 49-50.

311. **Теслюк П. С.** Влияние метеорологических условий вегетационного периода на урожайность и качество картофеля / П. С. Теслюк, С. А. Клецъ // Картофелеводство. – 1987. – №18. – С. 47-49.

312. **Теслюк П. С.** Картопля на вашому городі / П. С. Теслюк, М. Я. Молоцький. – Біла Церква, 2000. – С. 9-11.

313. **Теслюк П. С.** Насінництво картоплі / П. С. Теслюк, М. Я. Молоцький, М. Ю. Власенко. – Біла церква : БДАУ, 2000. – 200 с.

314. **Технология** и оборудование для промышленного производства безвирусных миниклубней картофеля / О. С. Мелик-Саркисов, Б. В. Габель, Л. Н. Цоглин [и др.] // Вестник с.-х. наук. – 1991. – № 12. – С. 134-137.

315. **Технология** производства картофеля : сб. статей / [ред. Н. А. Андрюшина, Л. А. Фролкина]. – М., 1974. – 148 с.

316. **Технології** вирощування зернових, технічних, кормових культур і картоплі на зрошуваних землях півдня України : науково-практичні рекомендації ; підгот. : Р. А. Вожегова, Ю. О. Лавриненко, С. О. Заєць, П. В. Писаренко,

Г. С. Балашова [та ін.] / Ін-т зрош. землероб. – Херсон, 2013. – 44 с.

317. **Технологія** вирощування овочевих культур при краплинному зрошенні в умовах України // Під ред акад. М. І. Ромащенко. – К., 2006. – 124 с.

318. **Трофимец Л. Н.** Биотехнология в картофелеводстве / Л. Н. Трофимец. – М., 1989. – 45 с.

319. **Трофимец Л. Н.** Некоторые особенности инфекционного процесса при заражении картофеля вирусами М, S, Y / Л. Н. Трофимец // Тр. НИИКХ. – М., 1971. – С. 244-251.

320. **Трускинов Э. В.** Меристемный картофель : особенности и проблемы получения и использования / Э. В. Трускинов, Д. В. Фролова // Тр. междунар. науч.-практ. конф. Часть I. – Минск : РУП ИК НАНБ, 2003. – С. 322-329.

321. **Турко С. А.** Производство семенного картофеля в республике Беларусь, перспективные направления развития системы семеноводства / С. А. Турко, В. И. Дударевич, Г. И. Коновалова // Картофелеводство : результаты исследований, инновации, практический опыт. – М., 2008. – Т. 1. – С. 13-21.

322. **Тыквин Н. В.** Ранний картофель на орошении / Н. В. Тыквин // Картофель и овощи. – 1976. – № 6. – С. 17-18.

323. **Уайтхед Т.** Картофель больной и здоровый / Т. Уайтхед, Т. Мак-Интош, У. Финдлей ; пер. с англ. – М., 1995. – 608 с.

324. **Устименко Г. В.** Особенности двуурожайной культуры картофеля во влажных субтропиках СССР / Г. В. Устименко, Н. И. Чернуха // Докл. ТСХА, 1978. – Вып. 239. – С. 17-19.

325. **Устойчивость** к вирусам [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://agrokorenevo.ru/ustoychivost_k_virusam.

326. **Фаворов А. М.** Летняя посадка картофеля / А. М. Фаворов, А. Ф. Котов. – М. : Сельхозиздат, 1952. – 314 с.
327. **Федорец А. А.** Гидравлическое исследование работы поливной сети систем капельного орошения в натуральных условиях / А. А. Федорец, З. Р. Маланчук // МиВ/х. – 1981. – Вып. 53. – С. 48-50.
328. **Фесенко Г. П.** Насінництво картоплі на півдні України / Г. П. Фесенко, І. Г. Козловський // Інтеграція науки з виробництвом – головний шлях збільшення збору сільськогосподарської продукції, зниження витрат на її виробництво. – Миколаїв, 1997. – С. 77-79.
329. **Филиппов А. С.** Изучение вирусных болезней картофеля и меры борьбы с ними методами селекции / А. С. Филиппов // Селекция и семеноводство картофеля. – М., 1966. – С. 38-49.
330. **Фом'юк М. К.** Розвиток готики картоплі залежно від умов вирощування / М. К. Фом'юк // Питання насінництва картоплі та боротьби з її виродженням. – К., 1960. – С. 60-68.
331. **Фролова М. І.** Чи зникають ознаки виродження, чи вони є постійними? / М. І. Фролова. – Ужгород : Карпати, 1971. – 85 с.
332. **Хал Р.** Биотехнология с.-х. растений / Р. Хал ; пер. с англ. – М. : Агропромиздат, 1998. – 498 с.
333. **Харченко Г. С.** Удосконалення технології вирощування продовольчої картоплі в умовах зрошення на Півдні України : автореф. дис. на здобуття наук ступеню канд. с.-г. наук : спец. 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації» / Г. С. Харченко ; Ін-т землер. півд. регіону. – Херсон, 2000. – 18 с.
334. **Харченко Ю. В.** Вивчення стійкості зразків картоплі до біотичних і абіотичних чинників в умовах Устимівської

дослідної станції рослинництва / Ю. В. Харченко, А. В. Чигрин, Р. О. Бондус // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2009. – № 1. – С. 34-42.

335. **Хонкала П.** Производство семенного картофеля в Финляндии и деятельность «Садокас Экспорт» в России / П. Хонкала // Картофель и овощи. – 1998. – № 5. – С. 6.

336. **Хромова Л. М.** Каллусо- и морфогенез в культуре тканей картофеля / Л. М. Хромова // Исследования по клеточной селекции картофеля. – М., 1984. – С. 81-88.

337. **Циганкова В. А.** Індукція синтетичними регуляторами росту органогенезу *in vitro* і на ранніх етапах онтогенезу рослин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. біол. наук : спец. 03.00.12 / В. А. Циганкова ; Нац. акад. наук України, Ін-т фізіології рослин і генетики. – К., 2003. – 24 с.

338. **Цоглин Л. Н.** Автоселекционные процессы при микроклонировании растений : Фитотрофное размножение картофеля / Л. Н. Цоглин, Б. В. Габель // Физиология растений. – 1994. – № 3. – С. 436-440.

339. **Чайлахян М. Х.** Механизмы клубнеобразования у растений картофеля / М. Х. Чайлахян // Регуляция роста и развития картофеля. – М. : Наука. – 1990. – С. 48-62.

340. **Чеботарев И.** Двухурожайной культуре картофеля большое внимание / И. Чеботарев, И. Сорокин, Б. Телюкин // Картофель и овощи. – 1975. – № 6. – С. 9-11.

341. **Черниченко І.** Вплив метеорологічних факторів на урожай картоплі та способи пом'якшення їх негативної дії / І. Черниченко, Г. Балашова, О. Черниченко // Адаптація землеробства до змін клімату – шлях підвищення ефективності функціонування сільського господарства : всеукр. наук.-практ.

інтернет-конф., 15 січ. 2013 р. : тези доп. – Херсон, 2013. – С. 74-76.

342. **Черниченко І. І.** Вплив метеоумов вегетаційного періоду на урожай картоплі на півдні України при зрошенні / І. І. Черниченко, Г. С. Балашова, О. О. Черниченко // Зрошуване землеробство. – Херсон, 2015. – Вип. 63. – С. 41-44.

343. **Черниченко І. І.** Двоврожайна культура картоплі на півдні України / І. І. Черниченко, Г. С. Балашова, О. О. Черниченко // Аграрний тиждень. – 2012. – № 20. – С. 8.

344. **Черниченко І. І.** Ефективність способів зрошення картоплі весняного садіння на півдні України / І. І. Черниченко, Г. С. Балашова, О. О. Черниченко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2008. – Вип. 56. – С. 183-187.

345. **Чернохатов Л. В.** Адаптивність різних сортів картоплі в південній частині Степу України / Л. В. Чернохатов // Картоплярство. – К., 2012. – Вип. 41. – С. 70-79.

346. **Чесноков Н. С.** Причины вырождения картофеля на юге и меры борьбы с ним / Н. С. Чесноков // Материалы конф. по семеноводству картофеля. – Л.: Изд-во ВАСХНИЛ, 1958.

347. **Чесноков П. Г.** Болезни вырождения картофеля в СССР / П. Г. Чесноков. – М.-Л. : Изд-во с.-х. лит-ры, журналов и плакатов, 1961. – 319 с.

348. **Чечітко І. П.** Відтворення насіннєвого матеріалу картоплі в Україні : сучасний стан та перспективи / І. П. Чечітко, В. В. Мацкевич // Картоплярство. – К., 2004. – Вип. 33. – С. 31-41.

349. **Чмулев В. М.** Влияние минеральных удобрений на урожай и качество картофеля при двуурожайной культуре / В. М. Чмулев // Агрохимия. – 1975. – №1. – С. 84-87.

350. **Чмулев В. М.** Режим увлажнения почвы в период от посадки свежееубранных клубней до всходов картофеля / В. М.

Чмулев // Научн. тр. Ставропольского с.-х. ин-та. – 1974/1975. – Вып. 37. – Т. 2. – С. 147-151.

351. **Шевченко А. В.** Агротехника и семеноводство картофеля при двуурожайной культуре / А. В. Шевченко, В. М. Чмулев. – Краснодарское книжное издательство, 1973. – 78 с.

352. **Шляхов В. А.** Ресурсосберегающие элементы технологии возделывания картофеля при капельном орошении в условиях аридной зоны Нижнего Поволжья : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук : 06.01.09 / В. А. Шляхов ; ГНУ Всеросс. НИИ орошаемого овощеводства и бахчеводства. – Астрахань, 2006. – 23 с.

353. **Шмыгля В. А.** Биологическое обоснование, разработка и усовершенствование методов диагностики вирусов в селекции и семеноводстве картофеля и томата : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра биол. наук / В. А. Шмыгля. – Л., 1989. – 42 с.

354. **Шпаар Д.** Борьба с вирусными и виroidными болезнями в Германии / Д. Шпаар, П. Шумман // Защита и карантин растений. – 2001. – № 5. – С. 15-17.

355. **Щоткін В. М.** Крапельні системи – найбільш прогресивний спосіб зрошення / В. М. Щоткін // Пропозиція. – 2001. – № 6. – С. 48-50.

356. **Эрастова М. А.** Подбор питательной среды при клональном размножении *in vitro* / М. А. Эрастова, Ю. Н. Федорова // Картофель и овощи. – 2008. – № 4. – С. 28.

357. **Эффективность** орошения картофеля : зар. опыт : инф-й материал / Всерос. НИИ инф. техн.-экон. исслед. АПК – М., 1992 – 19 с.

358. **Яковлева Г. А.** Вироид веретеновидности клубней картофеля. Тестирование коллекции сортов и диких видов

картофеля, депонируемой *in vitro* в БелНИИ картофелеводства / Г. А. Яковлева // Известия ААН РБ. – 2001. – № 1. – С. 45-49.

359. **Ясони́ди О. Е.** Капельное орошение / О. Е. Ясони́ди, В. Ф. Галиняк // Картофель и овощи. – 1985. – № 1. – С. 26-28.

360. **Ясони́ди О. Е.** Капельное орошение на Северном Кавказе / О. Е. Ясони́ди, А. Мартиненко. – Ростов на Дону, 1987. – 80 с., С. 23-58.

361. **Ячевский А. Я.** Болезни вырождения картофеля по данным обследования 1924 года / А. Я. Ячевский. – М. : Союзкартофель. – 1925. – 65 с.

362. **7th International Conference on Irrigation Proceedings.** – Tel Aviv, Israel. – 1996.

363. **Adams M.** Effekt of common scal (streptomus. S scabies) of potatoes / M. Adams, Q. Hide // Ann.appl.Biol. – 1981. – 2. – P. 211-216.

364. **Almasi A.** Photosintetic aleration of virus infected plants / A. Almasi, A. Harsanyi, R. Gaborjanyi // Acta Phytopathol Acad. – 2001. – Vol. 36. – N ½. – P. 15-29.

365. **Awan A. R.** In vitro elimination of potato leaf roll polerovirus from potato varieties / A. R. Awan, S. M. Mughal // European Journal of Scientific Research. – 2007. – Vol. 18. – N1. – P. 155-164.

366. **Bagnai R. H.** Potato viruses M, S an X in relation to interveinal mosaic of the Irish Cobbler variety / R. H. Bagnai, R. H. Larson, J. K. Walker // Research Bul., Univ. of Wiskonsin, 1956. – 198 p.

367. **Beemster A.** Proceed of the fourth Conference on potato virus diseases / A. Beemster. – Wageningem, 1961. – 154 p.

368. **Bennet C. W.** The relation of viruses to plant tissues / C. W. Bennet // Bot. Rev. – 1940. – Vol. 6. – P. 427-473.

369. **Bottini G.** Physiology of dormancy in potato tubers as related to levels of endogenous regulators / G. Bottini // *Phyton*. – 1982. – N 1. – P. 115-121.

370. **Bugaeva I. P.** Production and protection of seed potatoes in southern Ukraine / I. P. Bugaeva // *Bulletin OEPP/EPPO*. – 1998. – N 28. – P. 555-557.

371. **Cassels A. C.** *In vitro* induction of virus – free potatoes by chemotherapy / A. C. Cassels // *Biotechnology in Agriculture and Forestry* (3). Potato. – Berlin. – 1987. – P. 40-50.

372. **Chernay D.** Efect de acide abscissine exogene sur la velee de dormance an frond de tuberscules de tubezcules de Topinambur culties *in vitro* / D. Chernay // *Planzenphysion*. – 1981. – Vol. 3. – P. 195-205.

373. **Chernichenko I.** Weather conditions vegetation period by the potato crop in southern Ukraine under irrigation / I. Chernichenko, G. Balashova, O. Chernichenko // *Irrigated agriculture: Interdepartmental thematic scientific collection*. – Kherson, 2015. – Issue 63. – P. 52-55.

374. **Claver F.** Influence of temperature during the formation of tubers in relation with their incubation state (physiological age) and seed value / F. Claver // *Experientia*. – 1974. – 30. – 1. – P. 7-10.

375. **Consolidated Exports Highligh.** World Statistical Export Summary for Seed Potatoes // *United Potato Board*. – 1999. – P. 8-46.

376. **Dam F.** Effects of temperature and fotoperiod on enly grown and final number of tubersin potato / F. Dam, P. L. Kooman, P. S. Struik // *Potato Research*. – 1996. – Vol. 39. – №1 – P. 51-60.

377. **Differential** organ infection studies, potyvirus elimination and field performance of virus-free garlic plants produce by tissue culture / R. Ramirez-Malagon, L. Perez-Moreno, A.

Borodanenko [and use] // Plant Cell Tiss Organ Cult. – 2006. – Vol. 86. – P. 103-110.

378. **Dobránszki J.** *In vitro* Tuberization in Hormone – Free Systems on Solidified Medium and Dormancy of Potato Microtubers Magyaré / J. Dobránszki, K. Tábori, I. Hudák // In: Benkeblia N, Tennant P (Eds) Potato I. Fruit, Vegetable and Cereal Science and Biotechnology 2 (Special Issue 1), 2008. – P. 82-94.

379. **Ewing E. E.** Tuber formation in potato : induction, initiation, and growth / E. E. Ewing, P. C. Struik // Horticultural Reviews, 1992. – № 14. – P. 89-198.

380. **Fulton I.** / Amer. Potato // I. Fulton, W. Findlay. – 1964. – I. – P. 41, 10, 315-318.

381. **Gabriel W.** Pierwsze obserwacje and wystepowananiem ziemniaczanego wirusa M w Polsce / W. Gabriel // Poster Nauk Roln. – 1960. – N 1. – P. 61.

382. **Gautheret R. J.** Manuel technique de culture des tissus vegetaux / R. J. Gautheret. – Paris : Masson et Cie, 1942. – P. 231-243.

383. **Holmes M.** Compound fertilizer placement for potatoes / M. Holmes, R. Shiles // Fertil. Res. – 1980. – P. 1, 4 : 235-244.

384. **Homark V.** Dyrkning of kartoffel / V. Homark . – Landbonyt, 1984. – № 38. – P. 142-146.

385. **Jeffries N.** Technical Guidelines for the Safe Movement of Germplasm, Potato / N. Jeffries // Rome : IPGRI. – 1998. – N 19. – 180 p.

386. **Kaley D.** Influence of growth regulators on the yellows diseases of potato and hairy sprouts / D. Kaley, B. Nagaich // Potato Developing. – 1982. – N 3. – P. 304.

387. **Kassanis B.** Potato virus M and parakrincl / B. Kassanis // Nature. – 1960. – N 4751. – H. 188.

388. **Kassanis B.** Therapi of viruse infected plants / B. Kassanis // J. R. Arg. Soc. England. – 1965. – 126. – P. 105-114.
389. **Kavakami K.** The physiological degeneration of potato seed tubers and its control / K. Kavakami // European Potato Journal. – 1978. – № 5. – P. 40-49.
390. **Kawakami K.** Ageing rate in term of relative produktivity of potato seed tuber / K. Kawakami, G. Tomida, S. Tamaka // 7th Triennial Conference of the European Assotiation for Potato Research. – 1978. – P. 52-54.
391. **Keller W.** *In vitro* production of plants from pollen in *Brasica campestris* / W. Keller, T. Rajhathy, J. Lacapra // Can. J. Genet. Cytol. – 1975. – 17. – P. 655-667.
392. **Lavrynenko Yu. O.** Growing of improved potato source material in primary seeding nurseries under in southern Ukraine / Yu. O. Lavrynenko, G. S. Balashova // Агробіологія : зб. наук. пр. Білоцерківського НАУ. – Біла Церква, 2015. – № 2 (121). – С. 13-18.
393. **Lavrynenko Yu. O.** Technological methods for increasing the breeding index of improved source material for potatoes, obtained from meristem culture *in vitro* / Yu. O. Lavrynenko, G. S. Balashova // Nauka i studia. – Poland (Prsemisl), 2015. – NR 12 (143). – P. 35-41.
394. **Mac Kinnon J. P.** Comparative rates of movement of potato virus X into tubers and eyes of there potato variates / J. P. Mac. Kinnon, J. Munro // Am. Potato J. – 1959. – N 36. – P. 410-413.
395. **Mac Leod D. J.** Mosaik and streak viruses of the potato / D. J. Mac Leod. – Canad. Dep. agrik. Publ. – 1150 p.
396. **Marinus J.** Multiplication of seed potatoes by tuber formation in leaf axits of deriver from single – bad stem cuttings / J. Marinus // Netherl. J. Agr. Sc. – 1987. – N 35. – P. 29-36.

397. **Martin K.** Kartoffelbau / K. Martin // Kartoffelbau. – 1966. – № 6. – P. 6, 17, 1, 20.
398. **Mass culture** of potato microtubers. – Techno Jap. – 1991. – 24. – № 10. – P. 114.
399. **Mellor F. C.** Virus free potatoes through meristem culture / F. C. Mellor, R. Stace-Smith // Biotechnology in Agriculture and Forestry (3). Potato. – Berlin. – 1987. – P. 30-39.
400. **Meyer J. L.** Cleaning drip irrigated system / J. L. Meyer // Drip/ Trickle irrigation in Action : Proceedings of the Third International Drip / Trickle irrigation Congress. St. Josef (Michigan, USA) : ASAE, 1985. – 2 V. – V. 1 – P. 41-44.
401. **Microtuber** and minituber production and field performance compared with normal tuber / P. Ranalli, F. Bassi, G. Ruaro [and use] // Potato Research. – 1994. – 37. – № 4. – P. 383-391.
402. **Montgremier Augier de.** Identification d'un virus de la pomme de terre récemment signalé en France, au virus M de Larson / Augier de Montgremier // Revue Agrik. – Brussel. – N 12. – P. 7-8.
403. **Moorbi J.** The influence of carbohydrate and mineral nutrient supply on the growth of potato tubers / J. Moorbi // Ann. Bot. – 1968. – 32. – P. 57-68.
404. **Morel G. M.** Guérison des plantes atteintes de maladies à virus ; par culture de meristèmes apicaux / G. M. Morel, C. Martin // Repts. 14th Int. Hortic. Congr. Netherlands. – 1955. – P. 303-310.
405. **Mothes.** Kinetin induced directed transport of substances in excised leaves in the dark / Mothes, L. Endeldrecht // Phytochemistry. – 1961. – 1. – P. 58-62.
406. **Murashige T.** A revised medium for rapid growth and bioassays with tobacco tissue cultures / T. Murashige, F. Skoog // Physiol. Plant. – 1962. – Vol. 15. – P. 473-497.

407. **Nakayma F. S.** Flushing of drip irrigation systems / F. S. Nakayma // Ass. Conf. Proceed. – 1982. – P. 120-126.
408. **Nelson C. D.** The translocation of organic compounds in plants / C. D. Nelson // Canad. J. Bot. – 1962. – V. 40. – P. 757-770.
409. **Nohejl Q.** Zjisteni v CSSR dosud nesnameno M viru bramboru a jeho diagnoza / Q. Nohejl // Rostlinna výroba, Ročník 8 (XXXV). – 1962. – N 1.
410. **Potato** improvement against virus diseases, applying the methods of thermo- and chemotherapy / T. M. Oliynyk, K. A. Slobodyan, S. O. Slobodyan [and use] // The summary of reports “European Phytosanitary Conference on Potato and other arable crops”. – Chernivtsy, 2008. – P. 25-26.
411. **Potato** special – a fertilizer that improves not returns // American vegetable grower, 1983. – № 31. – P. 10-12.
412. **Ranalli P.** Innovative propagation methods in seed tuber multiplication programs // Potato Res. – 1997. – N. 40. – № 4. – P. 439-453.
413. **Resistance** specificities to viruses in potato : Standardization of nomenclature / J. P. T. Valkonen, R. A. C. Jones, S. A. Slak [and use] // Plant Breed. – 1996. – V. 115. – P. 433-438.
414. **Rosendaal A.** A potato virus identified with potato virus M and its relationship with potato virus S / A. Rosendaal, D. H. Slogteren // Proc. 3 conf. potato virus dis. – Lisse-Wageningen, 1958.
415. **Ross H.** Potato breeding – problems and perspectives. Advances in Plant Breeding / H. Ross // J. Plant Breed. – 1986. – V. 13 (suppl.). – 182 p.
416. **Rush T.** Wye microtubers will provide disease – free seed potatoes. – Arable farming. – 1989. – 16,9. – P. 26-27.

417. **Sarkar D.** The signal transduction pathways controlling in planta tuberization in potato : an emerging synthesis / D. Sarkar // Plant Cell Reports. – 2008. – № 27. – P. 1-8.

418. **Schenk G.** Morphophysiologische Untersuchungen an einer Mutante der Kartoffelsorte Arkula / G. Schenk, A. Moll, D. Kleinhenpel // Arch. Zuchtunsforsch. – 1998. – V. 18. – P. 275-284.

419. **Schumann.** Die Erzeugung von Pflanz Kartoffeln. – Holn. : Agrin – diagmb, 1997. – S. 210.

420. **Skoog F.** Chemical regulation of growth and organ formation in plant tissues cultured *in vitro* / F. Skoog, C. O. Miler // In The Biological Action of Growth Substances : symposia of Societi for Experimental Biologi. – Cambridge : Cambridge University Press, 1957. – N. 11. – P. 118-153.

421. **Solomom-Blackburn R.** A review of host major-gene resistance to potato viruses X, Y, A and V in potato : genes, genetics and mapped locations / R. Solomom-Blackburn, H. Barker // Heredity. – 2001. – V. 86. – P. 8-16.

422. **Solomom-Blackburn R.** Breeding virus resistant potatoes (*Solanum tuberosum*) : a review of traditional and molecular approaches / R. Solomom-Blackburn, H. Barker // Ibid. – P. 17-35.

423. **Swiezynski K. M.** Inheritance of resistance to viruses / K. M. Swiezynski // Potato genetics. – 1994. – P. 229-363.

424. **Valkonen J. P. T.** Natural genes and mechanisms for resistance to viruses in cultivated and wild potato species / J. P. T. Valkonen // Plant Breed. – 1994. – V. 12. – P. 1–16.

425. **Van der Zaad D. E.** Potatoes and their cultivation in the Netherlands / D. E. Van der Zaad. – 1990.

426. **White P. R.** Handbook of plant tissue culture / P. R. White // Jajues Cattell press. – 1943. – 4. – P. 791-794.

427. **White P. R.** Influence of some environmental conditions on the growth of excised root tips of wheat seedlings in luguid media / P. R. White // plant Physiol. – 1932. – 4. – P. 613-628.

428. **Zaag D.** Potatoes and their cultivation in the wetherland / D. Zaag. – 1980. – P. 18-41.

429. **Zaman M. S.** Culture of potato (*Solanum tuberosum* L.) for production of virus-free plantlets / Muhammad Shah Zaman, Azra Quraishi, Ghulam Hassan Meristem // Journal of Biological Sciences. – 2001. – Vol. 1. – Issue 1. – P. 898-899.